

BESTUURSRAPPORTAGE 2023

ZOMERBURAP

Peildatum: 30 juni 2023

ZOMERBURAP 2023

Doel van de burap

Iedere bestuursrapportage (hierna: burap) toetst de voortgang van de afspraken uit de programmabegroting. Dit wordt toegelicht met de concreet behaalde resultaten en de financiële gevolgen daarvan. De burap geeft antwoord op de volgende vragen:

1. Ligt Rijnland qua programmabegroting op koers en waar moet worden (bij)gestuurd?
2. In hoeverre is sprake van financiële wijzingen c.q. een begrotingswijziging?

Centraal per programma staan de bij de begroting afgesproken aandachtspunten. Per aandachtspunt is sprake van een score.

Resultaten blijven significant achter bij wat afgesproken is in de begroting.

Behoeft aandacht, resultaten blijven enigszins achter bij verwachtingen.

Op schema, binnen de kaders

Inhoud

Voor meer informatie: klik op de naam van het programma of andere onderdelen

1. [Dashboard](#)
2. [Samenvatting](#)
3. [Programma's](#)
Waterveiligheid
Voldoende water
Schoon en Gezond water
Waterketen
Bestuur, Organisatie en Dienstverlening
4. [Rijnlandbrede thema's](#)
Duurzaam en circulair
Samenwerken
Omslag onderhoud
5. [Middelen](#)
Exploitatie
Investerings
Kredietmutaties
Personeel
6. [Toetsing](#)
7. [Bijlagen](#)

Bijlagen

[Subsidieontvangsten](#)

[Legenda projectscores](#)

[Verbonden partijen](#)

[Meldingen en incidenten](#)

[Toetsingsbijlage](#)

[Gebruikte afkortingen](#)

ZOMERBURAP 2023

Paragraaf 1 Dashboard

Scores per programma

Water-
veiligheid

Voldoende
water

Schoon en
gezond water

Water-
keten

BOD

Resultaat 2023

x € 1 mln	Begroting 2023	Resultaten Voorjaars- burap	Resultaten Zomer- burap	Prognose 2023
Lasten	€ 273,1	€ 4,4	-/- € 1,1	€ 276,5
Baten	€ 263,0	€ 1,7	-/- € 5,6	€ 259,1
Resultaat voor bestemming	-/- € 10,1	-/- € 2,7	-/- € 4,6	-/- € 17,4
Inzet reserves	€ 10,1	€ 2,7	€ 4,6	€ 17,4
Resultaat	€ 0,0	€ 0,0	€ 0,0	€ 0,0

Schuldenpositie

bedragen x € 1 mln	Begroting stand 1/1 2023	Werkelijke stand 1/1 2023	Begroting stand 1/1 2024	Prognose stand 1/1 2024
Totale schuldenpositie	686	688	764	788
% van de belastingopbrengsten	299%	300%	317%	327%
	Begroting 2023	Prognose 2023		
Totale kapitaallasten	61,9	64,9		
% van de belastingopbrengsten	27,0%	28,3%		

Belastingopbrengsten 2023

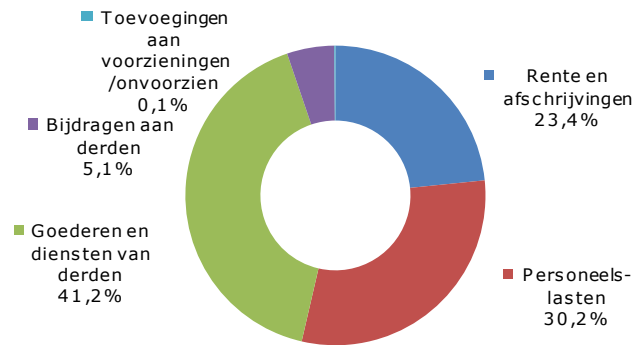
(x € 1 mln)	Prognose 2023	Begroting 2023	Verschil	Jaarrekening 2022
ingezetenen	60,1	60,1	0,0	58,0
gebouwd	55,5	55,5	0,0	55,1
ongebouwd/overigen	4,4	4,4	0,0	4,2
wegen	3,1	3,1	0,0	3,1
natuur	0,1	0,1	0,0	0,1
zuiveringsheffing bedrijven	20,7	20,7	0,0	19,5
zuiveringsheffing huishoudens	84,9	84,9	0,0	81,2
verontreinigingsheffing	0,5	0,5	0,0	0,6
Totaal	229,3	229,3	0,0	221,8

Ontwikkeling t.o.v. jaarrekening 2022 | 3,4% | 3,4% |

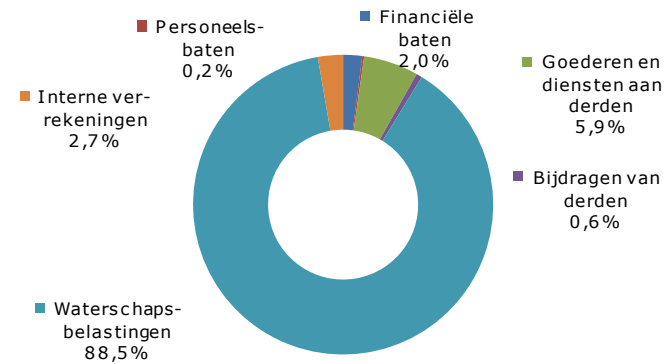
Paragraaf 1 Dashboard

Lasten en baten

Lasten

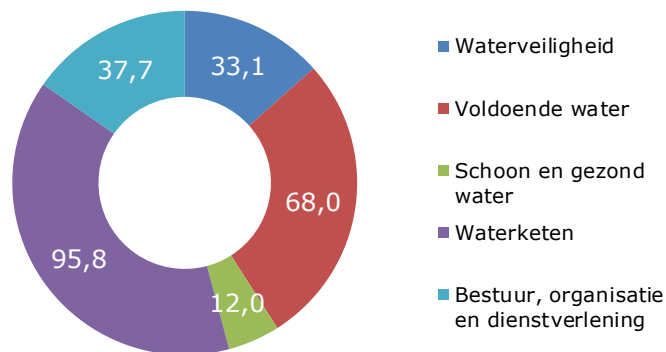
Rente en afschrijvingen € 64,9 mln.
 Personeelslasten € 83,8 mln.
 Goederen en diensten van derden € 114,1 mln.
 Bijdragen aan derden € 14,1 mln.
 Toevoegingen aan voorzieningen/onvoorzien € 0,4 mln.

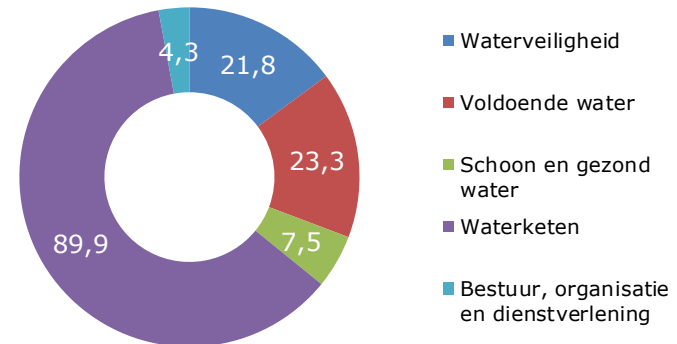
Baten

Financiële baten € 5,3 mln.
 Personeelsbaten € 0,5 mln.
 Goederen en diensten aan derden € 15,3 mln.
 Bijdragen van derden € 1,6 mln.
 Waterschapsbelastingen € 229,3 mln.
 Interne verrekeningen € 7 mln.

Lasten programma's (x € 1 mln)

Bruto investeringen programma's (x € 1 mln)

Paragraaf 2 Samenvatting

	<u>Waterveiligheid</u>	
	<u>Voldoende water</u>	
	<u>Schoon & Gezond Water</u>	
	<u>Waterketen</u>	
	<u>BOD</u>	

Algemeen

De verschillende programma's liggen grotendeels op koers. De programma's waterveiligheid, waterketen en BOD hebben een groene score en liggen op koers. De programma's Schoon en gezond water en Voldoende water hebben een oranje score en behoeven aandacht. 2023 is voor Rijnland een bewogen jaar van veranderingen en ontwikkelingen. Zo waren in maart de waterschapsverkiezingen waarna de nieuwe coalitie gevormd is met een stevige ambitie in het coalitieakkoord. Het weer laat een halfjaar van extremen zien; eerst een heel nat voorjaar gevolgd door droogte waarna de KWA (Klimaatbestendige Water Aanvoervoorziening) in werking is gesteld. De inflatie is nog steeds relatief hoog met als gevolg een stijgende rente en dalende verkopen van vastgoed. Daarnaast zien we nog steeds schaarste in middelen en mensen wat zorgt voor onzekerheid bij diverse werkzaamheden. Bij projecten ziet men dit met name terug bij de voorbereidende werkzaamheden van nieuwe werken. In de huidige prognose zien we momenteel een afwijking van 3,1% op de exploitatie en 3% op de investeringen ten opzichte van de begroting.

Netto exploitatie per programma

(x € 1,0 mln)	Begroting 2023	Resultaten Voorjaarsburap	Resultaten Zomerburap	Prognose exploitatie 2023	
Waterveiligheid	32,6	0,5	-0,1	33,1	101,4%
Voldoende water	66,8	0,5	0,7	68,0	101,7%
Schoon en gezond water	12,8	0,1	-0,9	12,0	94,2%
Waterketen	89,1	1,0	5,8	95,8	107,5%
B.O.D.	38,0	0,7	-1,0	37,7	99,2%
Totaal	239,4	2,7	4,6	246,7	103,0%

De prognose van de exploitatie per programma komt totaal uit op € 246,7 mln. en is daarmee € 7,3 mln. hoger dan de begroting (€ 239,4 mln.). Bij Waterveiligheid (1,4%), Voldoende water (1,7%) en Waterketen (7,5%) wordt een overschrijding van de begroting voorzien. Alle belangrijke afwijkingen t.o.v. de begroting worden toegelicht bij middelen en per programma. In de Voorjaarsburap zijn de hogere lasten van € 2,7 mln. reeds verwerkt als begrotingswijziging. Voor de Zomerburap wordt een begrotingswijziging voorgesteld van € 4,6 mln.

Bruto investeringen per programma

(x € 1,0 mln)	Begroting 2023	Prognose voorjaarsburap	Prognose zomerburap	% t.o.v. begroting
Waterveiligheid	22,1	21,3	21,8	99%
Voldoende water	22,7	23,3	23,3	103%
Schoon en gezond water	10,4	8,2	7,5	72%
Waterketen	83,5	83,4	89,9	108%
B.O.D.	5,0	6,2	4,3	86%
Totaal bruto investeringen	143,7	142,2	146,8	102%

De totale actuele prognose van de investeringsuitgaven over 2023 komt uit op € 146,8 mln. Dat is € 4,6 mln. hoger dan de prognose bij de Voorjaarsburap (€ 142,2 mln.) en € 3,1 mln. hoger dan de begroting (€ 143,7 mln.). Het grootste verschil komt uit het programma waterketen en betreft een hogere raming van Zwanenburg door voorspoedige verloop van het project.

Momenteel wordt er veel hinder ervaren door krapte op de arbeidsmarkt waardoor openstaande vacatures moeilijk te vervullen zijn. Dit heeft bij enkele projecten gevolgen voor de voortgang zoals DIRK, VIJG en KRW3. Omdat verschillende vacatures moeilijk te vervullen zijn wordt capaciteit ingehuurd waardoor de loonsom uit de pas gaat lopen.

Paragraaf 2 Samenvatting

Daarnaast merken we dat bij de aannemers en ingenieursbureaus door de krapte op de arbeidsmarkt werk niet tijdig opgepakt kan worden of dat bedrijven niet inschrijven op opdrachten. Ook de kwaliteit van de diensten of werken die worden geleverd zijn in enkele gevallen minder van kwaliteit, doordat geen of niet voldoende capabele arbeidskrachten beschikbaar zijn.

In deze burap hebben we de toelichtingen op de projecten uitgebreider opgenomen dan voorheen. Doel daarvan is om de VV beter te informeren over de voortgang en over welke zaken er spelen.

Waterveiligheid

Portefeuillehouders: Bas Knapp; Rogier van der Sande (Calamiteitenorganisatie, Balgstuwen)

Doel: We beschermen ons beheergebied, de inwoners en bedrijven tegen overstromingen vanuit zee, de rivieren en het regionale watersysteem

Algehele tussenstand begin juli 2023

Het programma Waterveiligheid loopt door, maar er zijn zorgen over de terugval in de voortgang van de versterking van de regionale keringen; dit als gevolg van een aantal complexe strekkingen die momenteel onderhanden zijn en de naweeën van corona. We werken aan het laatste deel van de opgave uit de toetsing van 2012, waarbij de lastigste stukken overblijven. We zijn, om snelheid te maken, in het begin aan de slag gegaan met de stukken waar snel meters gemaakt konden worden. Wat resteert is complex en meer versnipperd. In 2024 is de nieuwe toetsronde gereed en maken we op basis hiervan een nieuw programma, inclusief de doelen en middelen. Een bijkomend probleem is de beschikbaarheid van capaciteit. Er zijn recent twee cruciale teamleden vertrokken. Het inwerken van nieuwe mensen kost sowieso tijd, maar de eerste uitdaging is om in de huidige markt weer goede mensen aan te trekken. We zien dat we dit jaar op het gewenste aantal opgeleverde kilometers komen. Maar we zien ook dat we niet de capaciteit hebben om voldoende strekkingen voor te bereiden om de komende jaren op niveau te blijven. De extra capacitaire inzet uit het coalitieakkoord geeft invulling aan deze zorg, maar de onzekerheid blijft of we de mensen ook daadwerkelijk kunnen werven. Dit hangt ook samen met het wegzetten van het extra geld dat in het coalitieakkoord is opgenomen.

De voorjaarsinspectie 2023 is gereed. We zien een groot aantal schadepunten, waarbij het aangepaste beleid zorgt voor meerdere schades die nu door Rijnland worden opgepakt. Wij hebben ook nog werkzaamheden uit 2022 i.v.m. uitnutting onderhoudsbudget. Deze werkzaamheden zullen eerst uitgevoerd moeten worden wat tot gevolg heeft dat er minder ruimte in het onderhoudsbudget van 2023 zit om nieuwe punten uit de inspectie 2023 op te pakken. Hoog urgente punten worden uiteraard met voorrang opgepakt. De kunstwerken Spaarndam zijn na afonding van de Kolksluis nu gestart met de overige kunstwerken. De werkzaamheden aan de IJsseldijk Gouda lopen vertraging op de problemen met bezetting in het projectteam.

Financieel

X € 1mln		Begroting	Voorjaars- burap	Prognose Zomerburap	% t.o.v. Voorjaars- burap
Exploitatie		32,6	33,2	33,1	100%
Investerings		22,1	21,3	21,8	103%

Belangrijkste resultaten 2023

1 We werken door aan de versterking van de regionale keringen in een tempo waarop we de afspraken met de provincies nakomen.

Realisatie 2023

De afspraak is dat 15 km kade in 2023 wordt opgeleverd. De verwachting is dat 21 km wordt opgeleverd, door een versnelling van een aantal kades.

2 We werken aan de versterking van de Mallegatsluis en Keersluis in de IJsseldijk Gouda.

Realisatie 2023

Deze projecten lopen uit in de planning vanwege het vertrek van een sleutelrol in het projectteam. Er wordt gewerkt aan zo snel mogelijke invulling van deze rol, maar de arbeidsmarkt is lastig.

3 We dienen een plan van aanpak in voor de verkenningsfase om subsidie te verwerven voor het op orde brengen van de overige kunstwerken in primaire waterkering in Gouda en Spaarndammerdijk.

Realisatie 2023

Het plan van aanpak is ingediend en wordt door het HWBP beoordeeld.

4 We actualiseren de beleidsregels voor dagelijks onderhoud waterkeringen aan de hand van het VV-besluit over schade aan keringen.

Realisatie 2023

Na de evaluatie in 2024 zullen we eventueel wijzigingen doorvoeren in overeenstemming met onze waterschapsverordening. Momenteel is de fysieke voorjaarsinspectie 2023 afgerond, maar de verzamelde

gegevens moeten nog worden uitgewerkt. Pas daarna kunnen we een evaluatie uitvoeren voor het jaar 2023. Om een grondig inzicht te krijgen en uitschieters te beoordelen, zullen we ook de voorjaarsinspectie van 2024 meenemen in de evaluatie.

5 We voeren de inspectie van de regionale keringen in 2023 uit in de geest van het nieuwe beleid dat eind 2022 is vastgesteld.

Realisatie 2023

De voorjaarsinspectie is eind juni opgeleverd waarbij het nieuwe beleid is geïmplementeerd. Het nieuwe beleid zorgt voor een forse aantal extra meldingen voor Rijnland en de daarmee samenhangende kosten.

6 We houden voorjaarsinspectie en handelen de schadepunten daaruit af.

Realisatie 2023

Eind juni is de voorjaarsinspectie opgeleverd en zijn de vervolgacties daaruit bij de betreffende organisatieonderdelen aangeleverd.

7 We ronden de technische uitwerking van de volgende toetsronde van de regionale keringen af.

Realisatie 2023

De verwachting is dat de toetsronde eind 2023 is afgerond. Volgens planning volgt dan in 2024 de bestuurlijke vaststelling van de resultaten.

8 We participeren in de Meegroeidijk, om circulariteit verder uit te werken voor dijkverbetering.

Realisatie 2023

Voor de Meegroeidijk is een selectie van 10 locaties gemaakt voor een pilotproject in samenwerking met het project DiRK, de watersysteembeheerders en het baggerteam. Verdere stappen moeten nog worden genomen voor de financiering van het project met alle belanghebbenden.

9 We verwerken de uitkomsten van het onderzoek naar de dijkschuiving in de MT-polder in de toetsronde van de regionale keringen.

Realisatie 2023

In aanvulling op de lopende toetsing wordt een gevoeligheidsanalyse gedaan op basis van de uitkomsten van het onderzoek naar de dijkschuiving. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het toetsinstrumentarium dat in de loop van dit jaar gereed komt.

Voor specifiek de MT-polder is een quickscan uitgevoerd op basis van bestaande gegevens. De bevindingen hieruit worden verwerkt in de versterkingsopgave (prioritering) en monitoring (inspectie).

We zijn in gesprek met de provincie Zuid-Holland om de bevinding uit het onderzoek te laten landen in de toetsingsleidraden en/of het ontwikkelingsprogramma regionale keringen.

10 We gaan voor de waterveiligheidsstaak aan de slag met water meer sturend kunnen maken bij de inrichting van de leefomgeving.

Realisatie 2023

Samen met de provincies zijn we bezig met het verkennen van de mogelijkheden om overstromingsrisico's en dus waterveiligheid te integreren in de planning van de inrichting van de leefomgeving. Tegelijkertijd wordt er een systeemstudie uitgevoerd waarin we ook kijken naar de impact van nieuwbouw in de polder op het overstromingsrisico en dus op de waterveiligheid. Met behulp van een specifiek programma kunnen we de effecten van de nieuwbouw op de overstromingsrisico's in kaart brengen. Dit stelt ons in staat om een constructieve dialoog te voeren bij het plannen van de inrichting van de leefomgeving, juist met het oog op de waterveiligheid.

Financieel 2023

Programma Waterveiligheid (x € 1,0 mln)	Begroting 2023	Prognose voorjaars- burap	Prognose zomer- burap	Verschil voorjaars-/ zomerburap	% t.o.v. de Voorjaars- burap
Totale netto exploitatiekosten	32,6	33,2	33,1	-0,1	100%
Totale bruto-investeringen	22,1	21,3	21,8	0,6	103%

Exploitatieprognose

De exploitatieprognose is vrijwel gelijk aan de Voorjaarsburap (€ 0,1 mln. lager).

Investeringsprognose

De huidige raming is € 21,8 mln. en daarmee € 0,5 mln. hoger dan de voorjaarsburap € 21,3 mln.). De verschillen worden verklaard bij TREK en Spaarndam. De verwachting is dat we in 2023 21 kilometer aan dijkversterkingen gaan realiseren. Het project balgstuwen is van start gegaan.

De belangrijkste wijzigingen staan hieronder:

- De raming voor **TREK** is met € 0,3 mln. naar boven bijgesteld vanwege een aanvullende opdracht voor de afschuiving in de MT-polder. Naar verwachting is dit project in het najaar gereed.
- De raming voor **Spaarndammerdijk** is met € 0,3 mln. naar boven bijgesteld ten opzichte van de voorjaarsburap, maar nog steeds € 0,2 mln. lager dan de begroting. Ten opzichte van de voorjaarsburap heeft er een versnelling plaatsgevonden in verband met het succesvol opstarten van de onderzoeken. Na een aantal jaren van vertraging door prioriteit voor de Kolksluis nu echt gestart met de overige projecten in Spaarndam.

Overige doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023	Score	Realisatie 2023
Wij beschermen tegen overstromingen (preventie)		
Rijnland vervult hier zijn zorgplicht: Rijnland heeft als beheerder de taak om waterkeringen aan de veiligheidseisen te laten voldoen en voor het noodzakelijke preventieve beheer en onderhoud te zorgen. In het kader van de zorgplicht verhogen en versterken we regelmatig onze keringen, bijvoorbeeld omdat ze door bodemdaling te laag zijn geworden. We zetten daarnaast advisering, inspectie, vergunningverlening, toezicht en handhaving in.		
We brengen onze beleids- en uitvoeringsregels verder in lijn met ons nieuwe beleid mede op basis van de nieuw vast te stellen klimaatregels, de vastgestelde kustnota en de BOB schade aan keringen.		De regels in de waterschapsverordening zijn aanvankelijk één-op-één overgenomen. In 2024 zullen we de regels herzien op basis van de evaluatie van het besluit schade aan keringen en de klimaatregels die voortvloeien uit het Toekomstig Bestendig Watersysteem Rijnland (TBWR). Voor de bebouwing op het strand zullen we in het najaar van 2023 starten met het in gang zetten van nieuwe regelgeving (vaststelling van de regels vindt plaats in 2024, gevolgd door de verplaatsing die begint in 2025). Voor de legger zijn we begonnen met het formuleren van de basisprincipes. Dit kan uiteindelijk leiden tot nieuwe regels.
We stemmen de Keur en Beleidsregels af op de Kustnota, om verplaatsing van seizoen paviljoens in 2024 mogelijk te maken.		In het najaar van 2023 wordt een start gemaakt met het in procedure brengen van nieuwe regels, waarna deze in 2024 vastgesteld kunnen worden. De verplaatsing van de seizoenpaviljoens staat vervolgens in 2025 gepland. We werken ook aan meekoppelkansen om al in 2024 te verplaatsen.
We werken door aan het uitwerken van de thema's uit de Kustnota en Nota waterveiligheid, waaronder de onderzoeksopdrachten.		Er wordt verder gewerkt aan de uitwerking van de verschillende thema's: Kustnota: - <u>Strandpaviljoens</u>: hiervoor is een projectteam opgestart om dit proces vorm te geven. Het onderzoek <i>Verstuiving voor veiligheid</i> is opgepakt met de terreinbeheerder. Nota waterveiligheid: - <u>Systeemanalyse regionale keringen</u>: Er is een projectplan opgesteld en de geplande activiteiten worden uitgevoerd. - <u>Bomenbeleid</u>: Er loopt momenteel een pilotonderzoek naar de omvang van ontgrondingskuilen rondom bomen op regionale keringen. Dit jaar zullen een aantal DiRK-projecten worden geselecteerd waarin bomen met een 'hoog risico' (op basis van toetsing nwo's) worden omgetrokken en onderzocht. Dit onderzoek zal via het bestek van de betreffende DiRK-projecten lopen. - <u>Circulariteit</u>: Voor de Meegroeiendijk is een selectie van 10 locaties gemaakt voor een pilotproject in samenwerking met het project DiRK, de watersysteembeheerders en het baggerteam. Verdere stappen moeten nog worden genomen voor de financiering van het project met alle belanghebbenden.

Overige doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023	Score	Realisatie 2023
We gaan verder met de Systeemstudie om zo inzicht te krijgen in ons (totale) waterveiligheidssysteem om van hieruit te kijken naar de normering en deze aan te laten sluiten bij ontwikkelingen.		Dit is een continu proces. De provincies zijn goed aangehaakt om mee te denken over normeringsvraagstukken.
De eerste resultaten van het Kennisprogramma Zeespiegelstijging vertalen we naar nieuwe klimaatscenario's en we bepalen de impact op de Rijnlandse kustveiligheid.		Eind oktober worden de nieuwe klimaatscenario's door het KNMI gepresenteerd. Daarna wordt ook de tussenbalans van het kennisprogramma ZSS formeel gepresenteerd inclusief duiding door het Rijk.
We voltooiën de landelijke beoordelingsronde van de primaire keringen, zodat we eind 2023 een nieuw veiligheidsbeeld kunnen laten zien.		De eerste landelijke beoordelingsronde is afgerond. Door de ILT is de Rapportage Landelijk beeld van de staat van de primaire waterkeringen gemaakt. In het najaar van 2023 volgt de beleidsmatige duiding hiervan, het Landelijk Veiligheidsbeeld.
We werken ook aan de nieuwe toetsing van de regionale waterkeringen die in 2024 afgerond moet zijn.		De gegevens van de voorjaarsinspectie 2023 worden verzameld ter voorbereiding van de evaluatie. Bovendien kunnen de bevindingen van de voorjaarsinspectie 2023 aanleiding geven om aanpassingen te maken in de volgende voorjaarsinspectie. De verwachting is dat dit eind 2023 is afgerond.
We brengen de afgekeurde delen van de primaire kering langs de Hollandse IJssel en de kunstwerken in Spaarndam op orde.		De subsidieaanvraag voor de kunstwerken Spaarndam is ingediend. Onderzoeken naar de staat van de kunstwerken in Spaarndam zijn opgestart. De werkzaamheden van de kunstwerken langs de Hollandse IJssel liggen deels stil door het vertrek van een cruciaal teamlid en waarvan vervanging niet is gelukt.
We zorgen jaarlijks dat gemiddeld 20 kilometer regionale kering op orde komt (in 2012 voldeed 498 km niet aan de normering). We gaan hier tot en met 2024 op volle kracht mee door. In 2024 zijn alle regionale keringen voor de tweede maal getoetst en volgt naar verwachting een nieuw versterkingsprogramma.		Eind juni is twee kilometer aan dijkversterkingen opgeleverd. De afspraak is dat in 2023 15 km opgeleverd wordt. Dit is aanzienlijk minder dan de gemiddeld 20 km waar we naar streven voor het hele jaar. Wel is de verwachting is dat we eind van het jaar 21 km kunnen behalen; deze zijn nu in uitvoering. Deze 6 km extra stonden voor 2024 gepland.
We beschermen de waterkeringen tegen de graverij van muskusratten en andere invasieve exoten. We zetten de samenwerking met andere waterschappen voor het muskusrattenbeheer voort, inclusief het proces van terugdringen tot de landsgrens.		Samen met de andere beheerorganisaties werken we er naartoe om de muskusratten terug te dringen tot aan de landsgrenzen. In 2023 zien we vooralsnog een toename in het aantal vangsten, wat toegeschreven kan worden aan verdere professionalisering en verbetering van de kwaliteit van de inzet.
We houden periodieke inspecties van de keringen (reguliere jaarlijkse voorjaarsinspecties) waarbij we alle keringen binnen het beheergebied inspecteren. Geconstateerde schadepunten herstellen we binnen een jaar (buitengewoon onderhoud door Rijnland, dagelijks onderhoud door de eigenaar).		De voorjaarsinspectie is in februari gelopen en er zijn geen bijzonderheden in vergelijking tot andere jaren. Bovendien zijn de werkzaamheden in beeld en geprioriteerd o.b.v. wat dit jaar nog kunnen oppakken, bovenop de resterende punten uit 2022.
We evalueren in 2024 de gevolgen van de uitkomsten van de BOB Schade aan keringen.		De fysieke voorjaarsinspectie is voltooid, maar de gegevens moeten nog worden verwerkt. Daarna kunnen we 2023 evalueren. Echter, om een goed beeld te krijgen en uitschieters te middelen, evalueren we straks ook de voorjaarsinspectie van 2024. Wel lijkt het nu al duidelijk dat de voorziene € 150.000 ontoereikend is om alle schade aan de groene keringen door wind en scheepsgolven te herstellen.

Overige doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023	Score	Realisatie 2023
Waar mogelijk bevorderen we het recreatief gebruik en versterken we de biodiversiteit op keringen door waar mogelijk de kering bio divers in te zaaien en oevers zo natuurlijk mogelijk in te richten.		We stimuleren het inzaaien van dijken met een divers (bijvriendelijk) grasmengsel. We adviseren grondeigenaren en terreinbeheerders en dragen ook bij in de kosten. We richten het buitentalud zo natuurvriendelijk mogelijk in. Verder houden we op wens van eigenaren of gemeenten rekening met aanleg of behoud van fietspaden, wandelpaden en oevervoorzieningen.
We voorkomen activiteiten die een negatieve invloed hebben op de waterkeringen. Dit doen we met voorlichting, planadvisering, vergunningverlening, toezicht en handhaving.		Zie Regulering onder het programma Voldoende Water
Wij adviseren over het beperken van de gevolgen van overstromingen (gevolgbeperking)		
We adviseren onze partners en inwoners over keuzes in de ruimtelijke inrichting.		We adviseren onze partners continu middels bijvoorbeeld vooroverleggen en watersprekuren.
We hebben voor het hele gebied inzicht in de gevolgen van overstromingen door middel van overstromingsbeelden en geven inzicht in geschikte maatregelen voor duurzame ruimtelijke inrichting.		De overstromingskaarten zijn vastgesteld. We hebben onze input voor de beheerplannen geleverd en zijn nu in afwachting van publicatie door I&W.
We zetten ons actief in om het bewustzijn over het wonen en werken in een overstroombaar gebied te vergroten. We doen dit onder andere met klimaatstresstesten (inclusief risicodialogen) in gemeenten, met overstromingskaarten opgenomen in klimaatatlassen en met een spoor tussen de calamiteitenorganisatie en de veiligheidsregio's waarin we specifiek kijken naar de gevolgen van overstromingen.		De klimaatstresstesten zijn in de meeste gemeenten al doorlopen. Risicodialogen zijn ook merendeels gevoerd, en nu denken we als waterschap mee over uitvoeringsmaatregelen. Een aantal maatregelen is geschaard onder de impuls gelden van het Rijk. Dit jaar is een SSA (Strategische SamenwerkingsAgenda) vastgesteld en later dit jaar volgen er nog twee gemeenten. Ook zijn we druk bezig met de daaruit volgende maatregelen. We hebben ernaar gestreefd om met alle gemeenten een SSA te hebben. Daarnaast werken we samen met gemeenten bij het opstellen van de omgevingsvisies om onze waterdoelen daar ook in te brengen in de ruimtelijke ontwikkelingen van gebieden.
Wij bereiden ons goed voor op calamiteiten		
Calamiteiten kunnen we helaas nooit uitsluiten. Rijnland bereidt zich dan ook goed voor op alle mogelijke waterstaatkundige calamiteiten die zich in het beheergebied kunnen voordoen. Het gaat daarbij niet alleen om overstromingen, maar ook om bijvoorbeeld waterkwaliteitsincidenten zoals illegale lozingen, of incidenten op één van de afvalwaterzuiveringsinstallaties. Het goed voorbereiden op calamiteiten speelt dus niet alleen bij het thema Waterveiligheid, maar ook bij andere thema's. Om dubbele tekst te voorkomen staat het onderwerp calamiteitenbestrijding beschreven in deze paragraaf; de kosten zijn opgenomen in het programma BOD.		
We zorgen er samen met onze veiligheidspartners voor dat inwoners en bedrijven weten wat ze moeten doen bij een (dreigende) calamiteit.		Dit is regulier belegd in de communicatie over Rijnlands taakuitoefening. De ervaring leert dat Rijnland goed gevonden wordt, onder andere via het meldpunt incidenten. Verder is er actief contact met belangenpartijen, zoals bij droogte met een periodieke belanghebbendenbijeenkomst.

Overige doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023	Score	Realisatie 2023
De calamiteitenorganisatie van Rijnland (Slank & Gespied), die gevuld is met eigen medewerkers, komt bij alarmering in actie. De calamiteitenorganisatie wordt opgeleid, getraind en geoefend in voorbereiding op calamiteiten, mede gebruikmakend van evaluaties van recente incidenten zoals de dijkverschuiving bij Reeuwijk.		De calamiteitenorganisatie is blijvend goed geborgd en onder controle door een goede plan-do-check-act cyclus, waarbij iedere calamiteit wordt geëvalueerd en gevolgd door acties ter verbetering van het proces. Ook het nieuwe college is opgeleid om eventueel te kunnen optreden bij een fase-3-opstapeling. De calamiteitenorganisatie maakt ook deel uit van het inwerkprogramma van de VV.
Het borgen van slagvaardig en doelmatig optreden kunnen we niet alleen. In ons gebied hebben we te maken met 4 veiligheidsregio's, 30 gemeenten en 2 provincies die elk een eigen rol hebben. Wij onderhouden met hen dan ook actief contact. De calamiteitszorg betreft alle programma's en taken van Rijnland.		Er is heel actief contact met de netwerkpartners, ook vanuit de samenwerking crisisorganisaties van de westelijke waterschappen en van de waterschappen in het gebied van de stuurgroep crisisbeheersing overstromingen randstad (SCOR). Dit jaar heeft Rijnland geparticipeerd in een gezamenlijke oefening op het onderwerp overstroming vanuit rivierdijkdoorbraak in het gebied van HDSR.
We werken de vervanging van de vier balgstuwen in de ringvaart Haarlemmermeer verder uit, afhankelijk van besluitvorming hierover in de VV.		In februari van dit jaar ('23) heeft de VV een uitvoeringskrediet verstrekt voor de renovatie van de vier balgstuwen in de Ringvaart. Een nieuw projectteam (conform het IPM-model) is gestart met de uitwerking van het project. Er wordt gezocht naar cofinanciering door andere overheden conform het besluit van de VV.

Voldoende water

Portefeuillehouder: Aad Straathof

Doel: Samen met de omgeving zorgen wij voor voldoende water. Niet te veel, niet te weinig, maar precies genoeg voor inwoners, bedrijven en natuur.

Algehele tussenstand begin juli 2023

Het programma Voldoende water ligt op koers, maar er zijn zorgen rondom het op orde houden van de assets waardoor de indicator op 'oranje' staat.

Aandachtspunten zijn het op tempo houden van de onderhoudsbaggerwerkzaamheden en de renovaties van onze poldergemalen. Voor baggeren is het team relatief nieuw en onervaren; er is hulp gezocht voor het vereenvoudigen van de werkprocessen. Voor poldergemalen is (tijdelijk?) extra bemensing nodig om de nieuwe werkwijze met het raamcontract vorm te geven en de benodigde versnelling waar te maken. In de eerste zes maanden van het jaar zijn er 5 significante storingen op gemalen geweest. De komende jaren gaan we, conform het coalitieakkoord, het investeringsniveau en daarmee het renovatietempo vergroten. Het waterpeil wordt goed gehandhaafd. Binnen Rijnland voldoet 95% van het peil aan het peilbesluit. De resterende 5% is vooral te wijten aan maatregelen die nog in uitvoering zijn, praktijkpeilen die beter bij de functie passen, administratieve onjuistheden of ontbrekende peilschalen. Deze zaken worden in de watergebiedsplannen opgepakt. Na een kletsnat voorjaar werd het vanaf mei erg droog, en begin juli is de calamiteitenorganisatie (weer) ingeschakeld om droogtebestrijdingsmaatregelen te nemen. De uitvoering van de piekberging Haarlemmermeer loopt conform planning; in augustus 2023 zijn de werkzaamheden afgerond. Binnen de watergebiedsplannen zijn enkele grote maatregelen in uitvoering, zoals de eerste peilvakscheidingen in Boskoop. Voor Sluisjes Halfweg is gestart met het definitieve ontwerp. De VV heeft in februari de Waterschapsverordening vastgesteld, met daarin klimaatbestendige beleidsregels voor wateroverlast en droogte. Hiermee kunnen we water meer sturend maken in de ruimtelijke ordening.

Financieel

X € 1mln		Begroting	Voorjaars-burap	Prognose Zomerburap	% t.o.v. Voorjaars-burap
Exploitatie	😊	66,8	67,3	68,0	101%
Investeringen	😊	22,7	23,3	23,3	100%

Kentallen

		Prognose 2023	Doel 2023
Gebied waar peil voldoet aan peilbesluit	😊	95,8%	95%
Polders voldoen aan norm wateroverlast	😊	95,6%	90%

Belangrijkste resultaten 2023**1 We handhaven het peil conform de peilbesluiten.**Realisatie 2023

We voeren in 95% van Rijnland (percentages op basis van oppervlakte land en water) het dagelijks peilbeheer uit volgens het vastgestelde peil. Dit klinkt vanzelfsprekend, maar vergt dag (en nacht) een uitgekiend peilbeheer, vaak op de centimeter nauwkeurig. Elke maand vinden controles van het waterpeil plaats waarna deze gevalideerd worden. De gevalideerde cijfers worden vervolgens geëvalueerd met de afgesproken peilbesluiten. Uit de peilevaluatie van de afgelopen 2 maanden blijkt dat we in 95,8% het dagelijks peilbeheer conform het vastgestelde peil hebben gevoerd. Voor de afwijkingen zijn diverse redenen.

2 We experimenteren met slimmer sturen van de gemalen. Realisatie 2023

Slim malen betekent (binnen de grenzen van het peilbesluit) het gemaal aanzetten op een moment dat de energie in het net zo "groen" mogelijk is, waardoor het gebruik van fossiele brandstof voor het peilbeheer daalt. We gebruiken hiervoor 'machine learning' binnen het Bosbo-systeem.

Tussen 2019 en 2022 zijn er 2 pilots uitgevoerd om de haalbaarheid van Slim Malen te onderzoeken, samen met HVC (energieleverancier). Uit de evaluatie van de pilots bleek dat Slim Malen een potentiële CO2-emissiereductie realiseerde. In 2022 is dit opgeschaald naar 10 gemalen, en we liggen nu op koers om het aantal met 50 uit te breiden naar 60 in 2023.

3 We onderhouden het watersysteem en houden de assets in stand.

Realisatie 2023

Dit betreft met name het onderhoudsbaggeren van de watergangen; het maaien en schonen van watergangen; het vervangen van oeverbeschoeiingen; en het renoveren en nieuwbouwen poldergemalen. Zoals gezegd is het een uitdaging om op het gewenste tempo te komen voor baggeren en renoveren van gemalen. In het coalitieakkoord zijn extra middelen ter beschikking gesteld voor het intensiveren van de renovatie van poldergemalen.

4 We werken eraan dat het gebied in 2027 voldoet aan de wateroverlastnormen.

Realisatie 2023

Het doel is om in 2027 voor 100% van onze polders aan de wateroverlastnorm te voldoen; momenteel voldoet 95,6%. Het merendeel van de resterende opgave zit in de scope van de Watergebiedsplannen.

Deze 'sprong' van 86% in de effectmonitor 2022 naar ruim 95% nu komt omdat een flink aantal van de polders die nog op orde moet worden gebracht, reeds aan de wateroverlastnorm blijkt te voldoen. De nieuwe klimaatscenario's, die in oktober gepubliceerd worden, kunnen het percentage weer doen teruglopen.

5 De werkzaamheden aan de Piekberging Haarlemmermeer zijn gereed.

Realisatie 2023

De Piekberging Haarlemmermeer is bijna 'technisch gereed' (voorzien op 1 augustus). Momenteel wordt er een feestelijke bijeenkomst voorbereid om dit moment te markeren. Voor de overige voortgang verwijzen wij naar de voortgangsrapportage in de bijlage.

6 We starten met het actualiseren van de boezemstudie op basis van nieuwe klimaatscenario's.

Realisatie 2023

In Q2 is de opdrachtbrief en het daarop gebaseerde plan van aanpak voor het project Toekomstbestendige watersysteem Rijnland gemaakt.

In dat project kijken we integraal naar de effecten van klimaatverandering naar het Rijnlandse gebied en het watersysteem. De boezemstudie maakt integraal onderdeel uit van deze studie. Q3 starten we met de uitvoering van de studie. Naar verwachting zullen rond de zomer van 2024 de eerste resultaten beschikbaar komen.

7 We participeren in gebiedsprocessen voor het NPLG en Provinciale veenweide strategieën.

Realisatie 2023

De provinciale veenweidestrategieën zijn opgegaan in de provinciale plannen voor het landelijk gebied (PPLG). Rijnland heeft, samen met de andere 2 Noord-Hollandse waterschappen, vanuit onze watertaken actief meegewerkt aan het opstellen van het PPLG van Noord-Holland. Daarnaast waren we actief betrokken bij een aantal gebiedsprocessen in het Noord-Hollandse deel van ons beheergebied.

In Zuid-Holland zijn we actief betrokken in de verschillende deelgebieden waarin Zuid-Holland werkt voor het PPLG. De schaal van deze deelgebieden varieert van provinciaal tot (deel van) een polder.

De bemensing van de processen is een aandachtspunt, omdat er veel processen tegelijk (gaan) lopen en de snelheid door anderen wordt bepaald.

Highlights uit de programmabegroting 2023

- We werken aan een klimaatbestendige stad en platteland.

Realisatie 2023

In september staat de nieuwe waterschapsverordening ter besluitvorming op de agenda van de VV. Hiermee passen we de principes van klimaatbestendig ontwikkelen toe in ons regelbeheer. Daarnaast werken we actief mee aan de ruimtelijke ordening van onze regio, door vroegtijdig aan te sluiten bij gebiedsontwikkelingen zoals Valkenhorst en Gnephoeck. We maken hierbij ook de verbinding met landelijke ontwikkelingen zoals het NPLG, waarin we onze wateropgaven expliciet agenderen.

Eind 2023 komt het KNMI met de nieuwe klimaatscenario's. Zodra deze scenario's er zijn voeren we een impactanalyse uit. De voorbereidingen hiervoor zijn inmiddels getroffen.

- **We zorgen dat overig water gebaggerd wordt en geven zo doorstroming en waterkwaliteit een impuls.**

Realisatie 2023

In 2022 is een tweetal pilots afgerond. In het coalitieakkoord is besloten om hier in deze bestuursperiode een grote impuls aan te geven, door het proces van een diepteschouw op te starten. In 2024 zal een kwartiermakersteam starten met het opstellen van een strategie. Gezien de omvang en complexiteit van deze nieuwe activiteit, vraagt het aandacht.

- **We bieden een wenkend perspectief in landelijke en stedelijke gebieden die kampen met bodemdaling.**

Realisatie 2023

De processen voor de provinciale programma's landelijk gebied zijn gestart, waarin maatregelen tegen bodemdaling worden uitgewerkt. Rijnland neemt hierin actief deel.

Financieel 2023

Programma Voldoende water (x € 1,0 mln)	Begroting 2023	Prognose voorjaars- burap	Prognose zomer- burap	Vershil voorjaars-/ zomerburap	% t.o.v. de Voorjaars- burap
Totale netto exploitatiekosten	66,8	67,3	68,0	0,7	101%
Totale bruto-investeringen	22,7	23,3	23,3	0,0	100%

Exploitatieprognose

De exploitatieprognose is € 0,7 mln. hoger dan de prognose van de Voorjaarsburap. Het verschil wordt verklaard door drie zaken. Ten eerste zijn er minder verkopen van kleine percelen door de huidige economische ontwikkelingen en hogere hypotheekrente (€ 1,0 mln. lagere baten). Daarnaast is de prognose voor het baggeren met € 0,8 mln. naar beneden bijgesteld. Als laatste zijn de laboratoriumkosten € 0,5 mln. hoger dan begroot. Dit betreft een verschuiving: De laboratoriumkosten waren grotendeels begroot bij Schoon en Gezond water en Waterketen, maar zijn ook ingezet voor het programma Voldoende water.

Investeringsprognose

De huidige raming is € 23,3 mln., gelijk aan de raming van de voorjaarsburap en € 0,6 mln hoger dan de begroting (€ 22,7 mln.). Het grootste verschil zit in de poldergemalen (€ 1,3 mln.). Dit komt deels door prijsstijgingen, en deels door verschuivingen van 2022 naar 2023. Bij de poldergemalen zijn we nu een half jaar onderweg met de raamovereenkomst en er heeft een aantal samenwerkingsdagen

plaatsgevonden met alle vijf de aannemers. Deze zijn zeer positief verlopen, er wordt meegedacht over standaardisatie, verbeteringen in de processen en de aannemers worden al betrokken in het voortraject van de projecten. Momenteel is de verwachting dat 16 tot 20 gemalen in 2023 in bedrijf zullen worden genomen. Daarnaast zijn 13 van de 18 gemalen die voor 2023 waren voorzien, al aanbesteed.

Bij de watergebiedsplannen worden in 2023 ca 20 polders opgeleverd en overgedragen. Ook ca 20 polders zitten in de uitvoering, of de uitvoering wordt voorbereidt. Dit jaar is het peilbesluit van een polder reeds vastgesteld en volgen er naar verwachting nog twee. Voor het in het oog springende project Gouda Stevige Stad start de uitvoering (bouwteamfase) dit jaar. Samen met een aannemer en de gemeente wordt het ontwerp voor twee peilscheidingen en een gemaal midden in de historische binnenstad verder uitgewerkt. De prognose voor de Watergebiedsplannen is met € 0,9 mln. naar beneden bijgesteld met verschillende redenen. De belangrijkste reden voor deze verlaging betreft de Duiker A44 die niet haalbaar blijkt te zijn. Het project Vriesekoopschepolder valt € 0,1 mln. goedkoper uit en bij het project Noordplas hoeft minder uitgevoerd te worden (€ 0,6 mln.). Daarnaast zijn er van enkele werken werkzaamheden doorgeschoven naar 2024. De raming voor Gouda Stevige Stad is juist verhoogd. De Parallel Boulevard Noordwijk is in het voorjaar opgeleverd. De raming voor POAA (Project Overnemen en Afstoten Assets) is met € 0,4 mln. naar beneden bijgesteld omdat het project Lijkermolens later in uitvoering gaat.

Overige doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023	Score	Realisatie 2023
We zorgen voor goed peilbeheer.		
Het kader voor het peilbeheer is het peilbesluit. Het actualiseren van de peilbesluiten is een continuproces.		
We streven er naar dat 90% van de peilbesluiten actueel is. Peilbesluiten hebben geen vaste actualisatietermijn. Conform de Nota Peilbeheer wordt de noodzaak tot actualisatie bepaald door signalen uit de omgeving; ruimtelijke dynamiek; ervaringen uit de eigen organisatie; en doelmatigheid.		In de VV van mei is voor de Warmonderdam en Alkemadepolder een geactualiseerd peilbesluit vastgesteld; in juli is het geactualiseerde peilbesluit Kooipolder vastgesteld.
Met de komst van de Omgevingswet krijgt Rijnland ook taken in het grondwaterkwaliteitsbeheer. In nauwe samenwerking met provincies en omgevingsdiensten doet Rijnland hier de komende planperiode verdere ervaring mee op en werkt Rijnland het grondwaterkwaliteitsbeleid uit in de nieuwe Waterschapsverordening. In 2023 heeft Rijnland een eigen toetsingskader voor grondwaterkwaliteit gereed op basis waarvan vergunningaanvragen beoordeeld worden		De omzetting van Keur naar Waterschapsverordening heeft zoveel mogelijk beleidsneutraal plaatsgevonden. Via de bruidsschat voor wateronttrekkingsactiviteiten zijn beoordelingsregels aan de Waterschapsverordening toegevoegd. In de eerstvolgende inhoudelijke actualisatie van de Waterschapsverordening (mogelijk 2024/2025) kunnen specifieke Rijnlandse regels worden opgenomen.
We houden het watersysteem in stand		
Goed peilbeheer is alleen mogelijk als het watersysteem in goede toestand verkeert. Daarom is de instandhouding van het watersysteem de kern van het programma Voldoende water. We gebruiken assetmanagement om goede keuzes te maken in de juiste mix van nieuwbouw, renovatie, preventief onderhoud en correctief onderhoud, teneinde tegen zo laag mogelijke kosten en acceptabele risico's de gewenste prestaties te halen.		
Rijnland ontwikkelt asset management verder, in nauwe samenhang met de omslag van correctief naar risico-gestuurd planmatig onderhoud. In 2023 ontwikkelen we onderhoudsconcepten voor de meest kritische assets voor Voldoende water, en maken we assetmanagement-plannen voor de polder- en boezemgemalen.		Eind juni is er voor 99% van de assetgroepen een onderhoudsconcept ontwikkeld, de verwachting is dat dit eind 2023 100% is. Voor de assetmanagementplannen werken we een format uit. We maken een start met het assetmanagementplannen voor polder- en boezemgemalen.
De gemalen worden gerenoveerd of vervangen in jaarlijkse werkpakketten volgens de Lange Termijn Asset Planning. Het doel hierbij is om het areaal aan gemalen op orde te houden, d.w.z. geen verdere instandhoudingsachterstanden op te lopen.		Het uitvoeren van het lopende werk gaat voorspoedig, op enkele gemalen na waar om diverse redenen vertraging is opgetreden. Er zijn (per juni) 12 gemalen aanbesteed; het doel voor 2023 is 18. We liggen op koers om 15 gerenoveerde/ vernieuwde gemalen in bedrijf te nemen. De zorg is het tempo: er is een intensivering nodig om het areaal niet (verder) te laten verouderen. In het coalitieakkoord zijn hiervoor middelen beschikbaar gesteld. Op dit moment is de bemensing het knelpunt om nieuw werk te kunnen voorbereiden.
In de planperiode wordt een risico-gestuurde instandhoudingsstrategie voor de overige kunstwerken ontwikkeld, die vervolgens in de begroting opgenomen moet worden.		Dit loopt. In 2023 wordt een externe toets uitgevoerd op het investeringsniveau.
Voor het in stand houden van de watergangen wordt groot onderhoud gepleegd. Voor de watergangen waar Rijnland de onderhoudsplicht heeft doen we dit zelf; voor de overige watergangen ligt deze taak bij de aangeland of kadastraal eigenaar, en controleert Rijnland dit in de		Het maaien, schonen en verwijderen van exoten is sterk afhankelijk van de aangroei en daarmee van het klimaat. Door het koude voorjaar is weinig werk uitgevoerd, maar door de zeer zonnige periode die daar op volgde verwachten

Overige doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023	Score	Realisatie 2023
jaarlijkse Schouw. De watergangen waar wij onderhoudsplichtig zijn worden gemaaid, geschoond en uitgebaggerd. Exoten (waterplanten) worden verwijderd. Het baggerprogramma is erop gericht dat 90% van de watergangen waarvoor Rijnland onderhoudsplichting is op diepte is.		we nog veel werk in het najaar. In de Najaarsburap verwachten we hier meer inzicht in te kunnen geven. Het onderhoudsbaggerprogramma loopt. Door diverse oorzaken buiten onze invloedssfeer, zijn enige vertragingen opgetreden die zorgen voor lagere uitgaven in 2023. Voor baggeren zijn er veel wijzigingen geweest in de bemensing; er is hulp gezocht voor het vereenvoudigen van de werkprocessen. In de eerste 6 maanden is 78 km watergangen ingepeild, en 44 km gebaggerd. De uitdaging is om hier voldoende tempo in te krijgen zodat de jaarlijkse aangroei van bagger wordt verwijderd.
Voor de beschoeiingen zal in 2023 een inventarisatie worden afgerond, om meer inzicht te krijgen in de instandhoudingsopgave. Totdat dit bekend is, zal jaarlijks een aantal van de meest urgente strekkingen worden vervangen		De urgente strekkingen die in 2022 in scope zijn genomen, zijn afgerond. De scope 2023 (uit het verzamelkrediet van mei) is in de voorbereidende fase. De inventarisatie zal niet in 2023 worden afgerond, maar worden gestart. Dit is ook in de afgelopen buraps en jaarrekening aangegeven. De uitvoeringsfase zal enkele jaren in beslag nemen.
In de planperiode zal gewerkt worden aan het overdragen van taken en assets die niet aan de primaire taken bijdragen.		Dit is t.a.v. stedelijke (overige) watergangen nogmaals bevestigd in het coalitieakkoord.
We beperken de gevolgen van wateroverlast		
Rijnland wil de gevolgen van wateroverlast, nu en in de toekomst, zoveel mogelijk beperken. We passen ons watersysteem (en onze assets) aan om beter om te kunnen gaan met extreme neerslag. Samen met gemeenten en perceeleigenaren kijken we hoe de kwetsbaarheid voor extreme neerslag verlaagd kan worden.		
De komende jaren worden de Piekberging Haarlemmermeer en het verbreden van de doorstroomopening in het voormalig sluizencomplex bij Halfweg (2026) afgerond.		De piekberging Haarlemmermeer zal conform huidige planning op 1 augustus technisch gereed zijn. Voor Sluisjes Halfweg wordt het definitief ontwerp samen met een aannemer (bouwteam) uitgewerkt. Dit jaar zal de aanbesteding voor de uitvoeringsfase worden voorbereid.
We werken hard aan het verminderen van wateroverlast in de polders. Door middel van de Watergebiedsplannen streven we ernaar alle 209 polders in 2027 aan de vigerende provinciale wateroverlastnormen te laten voldoen.		In 2023 willen we voor 21 polders uitvoeringsmaatregelen afronden en intern overdragen. Dit loopt op schema. 18 polders zullen helemaal worden afgerond. Ook dit loopt op schema; eind juni zijn er voor 4 polders decharge verleend en de verwachting is dat dit ook voor de rest haalbaar is. Daarnaast is er een flink aantal polders in planvorming of voorbereiding van de uitvoering. 6 Rijnpolders worden nu uitgewerkt. Voor "Gouda, stevige stad op slappe bodem" wordt de uitvoering van de compartimenteringswerken en gemaal van de stadsboezem voorbereid.
In het programma 'Toekomstbestendig Amsterdam-Rijnkanaal en Noordzeekanaal' werkt Rijnland actief mee aan een samenhangende visie op het meer robuust maken van dit watersysteem.		De belangrijkste wateropgaven zijn in beeld gebracht. Deze opgaven worden nu ingebracht in diverse ruimtelijke trajecten zoals NOVEX-NZKG. Daarnaast wordt onderzocht of TB-ARK/NZK onderdeel zou kunnen worden van het Deltaprogramma (deelprogramma Centraal Holland). In 2023 ligt de inhoudelijke focus op het bepalen van het gewenste/vereiste beschermingsniveau. Op basis

Overige doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023	Score	Realisatie 2023
		daarvan kan dan in 2024 de daadwerkelijke watersysteemopgave worden bepaald.
We zorgen voor voldoende zoet water		
Door langere periodes van droogte en lagere rivierafvoeren staat de zoetwatervoorziening van Rijnland onder druk.		
Rijnland vergroot de capaciteit van de klimaatbestendige wateraanvoer (KWA) van 7 m ³ /s naar ongeveer 15 m ³ /s		Dit project is onderdeel van het Deltaprogramma Zoet Water, en wordt uitgevoerd door HDSR en medegefinancierd door o.a. het Rijk en door Rijnland. De meeste deelprojecten zijn afgerond en het project loopt op schema. Zo is deze zomer de Doorslagsluis in Nieuwegein feestelijk geopend. Het laatste deelproject is de vergroting van de doorstroming door de Lopikerwaard. Ondanks nog één lastig gronddossier is de verwachting om ook dit deelproject tijdig op te leveren. Gemaal De Aanvoerder is, na reparaties dit voorjaar, weer operationeel.
Van 2022 tot 2028 werken we, samen met onze partners, via het Deltaprogramma aan verdere verbetering van de aanvoerroutes, zoals de Doorvoer Krimpenerwaard.		De doorvoer Krimpenerwaard wordt uitgevoerd door HHSK. Het team is eind 2022 gestart en heeft tot nu toe de modelstudies gedaan om de opgaves van het project te bepalen en de eerste stappen zijn gezet in het gebiedsproces.
Naast het vergroten van de zoetwateraanvoer werkt Rijnland aan het vergroten van de weerbaarheid tegen droogte. De beschikbaarheid van zoetwater zal op termijn afnemen en de vraag naar zoetwater zal toenemen (niet alleen door klimaatverandering, maar ook door bijvoorbeeld het vernatten van het veenweidegebied). In de toekomst zullen zich vaker droge perioden zoals in 2018 en 2022 voordoen en iedereen moet rekening houden met een toenemende verzilting in ons watersysteem.		
Samen met onder meer drinkwater- en agrarische bedrijven en natuurbeheerorganisaties werkt Rijnland aan oplossingen voor watertekorten en verzilting		Zoetwatervoorziening en verzilting vragen doorlopende aandacht. In 2023 heeft Rijnland bijgedragen aan de voorbereiding van de MER-studie van Dunea voor een robuuste drinkwatervoorziening op middellange termijn. In bijvoorbeeld de bollen- en boomteeltsector lopen gesprekken over de lange termijn zoetwatervoorziening. Ook binnen de provinciale programma's van het NPLG brengt Rijnland het zoetwaterbelang onder de aandacht.
We houden de vinger aan de pols bij externe ontwikkelingen die meer verzilting veroorzaken, zoals het verdiepen van de Nieuwe Waterweg en het vergroten van de zeesluizen in IJmuiden. Wij zetten erop in dat de initiatiefnemers voldoende compensatiemaatregelen nemen.		Rijnland is vertegenwoordigd bij overleggen die plaatsvinden rondom genoemde ontwikkelingen. Rijnland trekt hierbij veelal gezamenlijk met de buurwaterschappen op, om partijen aan hun verantwoordelijkheid te houden. Soms leidt dit tot successen, maar niet altijd.
Regulering		
Het watersysteem is niet de verantwoordelijkheid van Rijnland alleen, Ook inwoners, bedrijven, overheden en andere organisaties hebben er invloed op en zijn medeverantwoordelijk.		
Rijnland zorgt ervoor dat ook anderen doen waar ze verantwoordelijk voor zijn. Daarvoor geven we voorlichting en advies, verlenen we vergunningen en controleren we of iedereen zich aan de afspraken houdt		Van de reguliere watervergunningen is 66% binnen de termijn opgepakt met een gemiddelde doorlooptijd van 9,9 weken. Vanwege het wegwerken van achterstanden valt het percentage tijdigheid lager uit dan gewenst. Het percentage tijdigheid van wijzigingsvergunningen en meldingen is vele malen hoger en ligt op 92%. Het uitvoeren van toezicht en handhaving verloopt volgens het Naleving UitvoeringsProgramma (NUP) 2023. In 2023 zijn t/m de maand mei in totaal 138 keur/grondwater gerelateerde controles uitgevoerd. Het proces digitale

Overige doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023	Score	Realisatie 2023
		handhaving is gestart. Er is een werkwijzer opgesteld waarin het werkproces is beschreven. Tevens is een aanvang gemaakt met het opschonen van niet gebruikte keurvergunningen door deze actief in te gaan trekken. Daarnaast zijn in het eerste kwartaal 108 bestuursdwangbeschikkingen verzonden voor het oplossen van restpunten van de najaarschouw 2022. In de eerste helft van 2023 is het niet gelukt om een nieuwe applicatie voor de zomerschouw geïmplementeerd te hebben. We verwachten voor de najaarschouw wel een werkende applicatie te hebben. In de zomer voeren we een knelpuntenschouw uit. Eind mei zijn 333 inspectiepunten m.b.t. de inspectie dagelijks onderhoud regionale keringen ter verdere afhandeling aan handhaving overgedragen. Het versturen van de aanschrijvingen aan onderhoudsplichtigen staat gepland voor juli; dit is aanmerkelijk eerder dan voorgaand jaar. De controles in de agrarische sector verlopen volgens planning. Naast deze reguliere bedrijfscontroles is via surveillance toezicht gehouden op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. In totaal zijn t/m de maand juni 5 ernstige overtredingen geconstateerd die voor verdere afhandeling zijn/ worden doorgestuurd naar de NVWA. Dit is vergelijkbaar met voorgaand jaar toen 9 ernstige overtredingen zijn geconstateerd en doorgestuurd naar NVWA.
In 2023 werkt Rijnland aan het opstellen van een toetsingskader voor grondwaterkwaliteit (i.h.k.v. de Omgevingswet), en het aanscherpen van de beleidsregels om water meer sturend te kunnen laten zijn in de ruimtelijke ordening.		Het is van belang dat de benodigde kennis voor het beoordelen van de risico's bij vergunningverleners aanwezig is. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de systematiek die ook in de provincies Utrecht en Gelderland is toegepast. Via lopende vergunningaanvragen vindt deze overdracht plaats en in oktober 2023 wordt een interne kennisdag georganiseerd.
Samenwerking		
De komende 10 jaar zal het beheergebied van Rijnland flink op de schop gaan (woningbouw, stikstofreductie, landbouwtransitie, natuurherstel enzovoorts). Rijnland wil vroegtijdig een actieve rol spelen in de ruimtelijke transitie, zodat de ruimtelijke inrichting klimaatbestendig is.		
Rijnland zal -binnen haar mogelijkheden- actief meedoen in de gebiedsprocessen en daarin aangeven wat wel en niet kan. Datzelfde geldt voor de maatschappelijke discussies over het woningbouwprogramma en de energietransitie.		Rijnland is actief in de regio bij gebiedsprocessen en maatschappelijke opgaven. Voorbeelden hiervan zijn de woondeals, provinciale ruimtelijke puzzels en de Regionale Energie Strategieën.
Rijnland zal haar eigen pilot bodemdaling in de polders rondom De Kaag in 2023 afronden.		Het eerste deel van de pilot in de polders rondom De Kaag, bestaande uit een verkenning en gesprekken met agrariërs en andere stakeholders, is succesvol afgerond. Het vervolg vindt plaats onder regie van de provincie, waarbij Rijnland een belangrijke inhoudelijke rol speelt; hiertoe is in december 2022 een intentieovereenkomst getekend door provincie, gemeente, Rijnland en gebiedspartijen. Het uiteindelijke doel is om tot concrete maatregelen te komen. Het gebiedsproces is onderdeel geworden van het PPLG Zuid-Holland.

Schoon en Gezond water

Portefeuillehouders: Hans Schouffoer

Doel: Wij zorgen voor een goede ecologische en chemische waterkwaliteit, afgestemd op de verschillende functies en versterken de biodiversiteit.

Algehele tussenstand begin juli 2023

Bij het programma Schoon & Gezond water wordt hard gewerkt om alle KRW maatregelen voor 2027 uit te voeren. De uitvoering van de resterende KRW2 maatregelen in Langerak worden dit jaar opgeleverd, terwijl de eerste KRW3 maatregelen in uitvoering zijn (NVO's Zoetermeer en Vogelplas Starrevaat (Staatsbosbeheer). De inrichtingsmaatregelen in Zoetermeer zijn wat vertraagd doordat het extra tijd heeft gekost om met de gemeente tot een gezamenlijk ontwerp te komen en er extra onderzoek nodig is naar de stikstofuitstoot. De subsidieregeling 'Natuurvriendelijke oevers' wordt voortgezet. Ook wordt het in 2022 gelanceerde Landbouwportaal voortgezet, waarvan de resultaten voor de eerste periode in het najaar worden geëvalueerd. De interne training 'Beleef Biodiversiteit' wordt gegeven zodat er kennis over dit onderwerp wordt gedeeld en de juiste acties voor biodiversiteit kunnen worden opgepakt. Zwemwaterlocaties met de kwaliteitsklasse 'slecht' worden verbeterd. Hiervoor wordt dit jaar onderzocht welke maatregelen we moeten nemen.

Financieel

X € 1mln		Begroting	Voorjaars- burap	Prognose Zomerburap	% t.o.v. Voorjaars-burap
Exploitatie	😊	12,8	12,9	12,0	93%
Investeringen	😊	10,4	8,2	7,5	92%

Kentallen

		Prognose 2023	Doel 2023
Goede biologische toestand KRW- lichamen	😊	30%	30%
Zwemkwaliteit 'aanvaardbaar'	😊	97%	97%

Belangrijkste resultaten 2023**1 De aanleg van natuurvriendelijke oevers in Zoetermeer en Polder Bloemendaal.**Realisatie 2023

Voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers in Zoetermeer is fase 1 opgeleverd. Gemeente Zoetermeer start de uitvoering van de 2e en laatste fase in het najaar van 2023.

In polder Bloemendaal is een samenwerkingsovereenkomst getekend met SBB (Staatsbosbeheer) voor de realisatie van 5 km nvo's. Dit wordt naar verwachting volgend jaar door SBB gerealiseerd.

2 Uitvoeren van maatregelen om De Pot in Nieuwkoop te isoleren, om zo de invloed van de Aalscholverkolonie te beperken.Realisatie 2023

De realisatie hiervan vindt mogelijk pas in 2024 plaats doordat de viswater- en schaatsfunctie meer aandacht vragen.

3 Start van de uitvoering van maatregelen in De Wildernis (Westeinderplassen). Realisatie 2023Realisatie 2023

Het werk is aanbesteed en de uitvoering staat voor later dit jaar ingepland.

4 We sluiten aan bij het Nationaal Programma Landelijk Gebied om het belang van waterkwaliteit te borgen in de gebiedsprocessen.

Realisatie 2023

Tijdens het opstellen van de NPLG-plannen van zowel provincie Noord-Holland als provincie Zuid-Holland is Rijnland actief betrokken geweest om de waterkwaliteitsopgave goed in beeld te krijgen en goed te laten landen in de NPLG-documenten. In beide plannen heeft waterkwaliteit een duidelijk plek gekregen.

5 We zetten het Landbouwportaal voort en ondersteunen agrariërs bij het nemen van maatregelen die goed zijn voor de waterkwaliteit.

Realisatie 2023

De inzet van de coaches loopt volgens schema en het aantal coachbezoeken voldoet aan de doelstelling. Het aantal subsidies is lager dan het gestelde doel. Deels komt dit omdat agrariërs wat meer afwachtend zijn om investeringen te doen en eerst wachten op meer duidelijkheid over tot de transitie van de landbouw.

6 We hebben inspiratiepolders voor de vijf belangrijkste landbouwsectoren. Komend jaar gaan we verder met de uitwerking van de maatregelen.

Realisatie 2023

De maatregelen verschillen per inspiratiepolder. Met de boomteeltsector is een watervisie opgesteld. In de bollenteelt onderzoeken we met pilots maatregelen tegen de emissie van gewasbeschermingsmiddelen. Het proces met de melkveehouderij om te komen tot waterkwaliteit-, ecologie- en biodiversiteitsmaatregelen vindt zijn beslag in het NPLG-proces.

7 We zorgen ervoor dat de bacteriologische waterkwaliteit van alle 44 zwemwaterlocaties minstens 'aanvaardbaar' is. Bij terugval stellen we maatregelen voor aan de VV

Realisatie 2023

Voor aanvang van het zwemseizoen 2023 voldeden 3 locaties niet aan de eis van minimaal "aanvaardbaar". Dit zijn de Haarlemmermeerse Bosplas – spartelvijver (Hoofddorp), Westbroekplas - Villa Westend (Velsen) en Cronesteijn (Leiden). Voor Cronesteijn is in 2021 een maatregel genomen, waardoor er in 2022 geen bacteriologische

overschrijdingen meer zijn waargenomen. Dit is echter nog niet terug te zien in het kwaliteitsoordeel, omdat deze wordt bepaald over de metingen van de afgelopen vier jaar.

Haarlemmermeerse Bosplas – spartelvijver is in overleg met de gemeente het beheer aangepast en voor de Westbroekplas - Villa Westend wordt een maatregelstudie uitgevoerd. De resultaten worden teruggekoppeld in de VV van november 2023.

8 We vergroten de interne kennis over biodiversiteit beheer middels training.

Realisatie 2023

Voor de opleiding Beleef Diversiteit zijn er 4 trainingen gegeven van een dagdeel en met nog een dagdeel excursie. In totaal hebben 60 collega's de interne training gevolgd en hebben kennis genomen van wat biodiversiteit is en hoe zij hier zelf binnen Rijnland een bijdrage aan kunnen leveren. In het najaar volgen nog enkele trainingen.

9 We werken volgens een bestek voor het beheer van de watergangen met daarin de nieuwste inzichten over biodiversiteit

Realisatie 2023

Dit wordt meegenomen in de opdracht voor onderhoud voor Groene Keringen en Schonen Watergangen die momenteel wordt aanbesteed.

Highlight uit de programmabegroting 2023

- KRW en biodiversiteit vertalen we in concrete maatregelen.

Realisatie 2023

De maatregelen die zijn opgenomen in de Nota Schoon Water 3 om in de KRW3-periode uit te voeren, worden in de projectteams uitgewerkt om buiten tot uitvoering te komen. Het merendeel van de maatregelen wordt nu voorbereid, inclusief de gesprekken met de omgeving. Een aantal maatregelen is al in uitvoering. Voor het actieplan biodiversiteit werken we aan een stappenplan om de concrete uitwerking in Rijnlandse projecten te faciliteren.

Financieel 2023

Programma Schoon en gezond water (x € 1,0 mln)	Begroting 2023	Prognose voorjaarsburap	Prognose zomerburap	Verschil voorjaars-/zomerburap	% t.o.v. de Voorjaarsburap
Totale netto exploitatiekosten	12,8	12,9	12,0	-0,9	93%
Totale bruto-investeringen	10,4	8,2	7,5	-0,7	92%

Exploitatieprognose

De exploitatieprognose is € 0,9 mln. lager dan de prognose van de Voorjaarsburap. De laboratoriumkosten zijn € 0,3 mln. lager dan begroot. De laboratoriumkosten waren grotendeels begroot bij Schoon en Gezond water en Waterketen, maar zijn ook ingezet voor het programma Voldoende water (pfas-metingen in waterbodemmonsters). Daarnaast zijn de afschrijvingskosten € 0,4 mln. lager doordat de afschrijving van twee projecten later start dan waar in de begroting mee gerekend is. De vraag naar beleidsondersteunend onderzoek voor waterkwaliteit is afgenomen met € 0,2 mln. In het MJP zal dit structureel verlaagd worden.

Investeringsprognose

De huidige raming is € 7,5 mln. en daarmee € 0,7 mln. lager dan de Voorjaarsburap en € 3,1 mln. lager dan de begroting. De projecten binnen het programma Schoon & Gezond verlopen over het algemeen naar verwachting. Zo worden voor KRW3 de maatregelen steeds concreter. Voor KRW3-Zuid is in polder Bloemendaal een samenwerkingsovereenkomst getekend met SBB voor de realisatie van 5 km NVO's. Dit wordt naar verwachting volgend jaar door SBB gerealiseerd. De ontwerpfase van de luchtmenginstallatie Broekvelden Vettenbroek start na de zomer. In het Oude Rijnsysteem zijn we met diverse gemeenten, de provincie Zuid-Holland en enkele particulieren de ontwerpen aan het uitwerken voor NVO's en vissenbossen. Met het verleende krediet voor de realisatie van de waterverbindingen Westerpark en Bossenpark in Zoetermeer kan het werk nog voor het einde van dit jaar gegund worden. De uitvoering vindt dan in 2024 en deels 2025 plaats. In de begroting is rekening gehouden met een eerdere gunning van dit project en daarmee ook hogere uitgaven in 2023. Daarnaast is er een kostenverlaging door een soberdere uitvoering van een maatregel.

Overige doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023	Score	Realisatie 2023
Schoon water is onmisbaar voor een gezonde leefomgeving voor mens en natuur. In het dichtbevolkte Rijnland wordt de vraag naar schoon water steeds groter. Zorgen voor schoon en gezond water is geen gemakkelijke opdracht. We willen onze doelen bereiken door slimme maatregelen en goede samenwerking. Samen met de omgeving zorgt Rijnland voor het terugdringen van vervuiling en een optimale ecologische inrichting van het watersysteem. Rijnland zet daarbij ook in op het versterken van de biodiversiteit, meer open water met een natuurlijke inrichting en het faciliteren van recreatief gebruik van water. Dit doen we zo duurzaam mogelijk We realiseren schone grote wateren (KRW) De Europese Unie heeft in 2000 de Kaderrichtlijn Water (KRW) vastgesteld met als doel de kwaliteit van het water en het leven in en op het water te beschermen en verbeteren. Uiterlijk in 2027 moeten onze 40 KRW waterlichamen, dat zijn grote meren, vaarten en waterrijke polders, in "goede toestand" verkeren. Belangrijke beperkende factoren om tot een goede toestand te komen zijn de inrichting (van met name oevers) en de hoge gehalten aan voedingsstoffen in het water (met name stikstof en fosfor). We streven ernaar dat de fosfaatconcentratie op zoveel mogelijk meetpunten daalt. Rijnlands KRW-aanpak is om in de drie planperiodes van elk 6 jaar, steeds een deel van de waterlichamen aan te pakken. In de KRW1-periode (2009-2015) zijn 7 waterlichamen aangepakt, door natuurbeheerders of door Rijnland. In de KRW2-periode (2016-2021) hebben we er 8 onderhanden. In de KRW3-planperiode pakken we de overige 25 waterlichamen aan en nemen we aanvullende maatregelen in enkele KRW1 waterlichamen in samenwerking met de omgeving.		
Uitvoering van resterende maatregelen in de geprioriteerde waterlichamen uit KRW2. Dit zijn vooral de maatregelen in het watersysteem van Zoetermeer en nog een laatste set maatregelen in de Westeinderplassen		In Zoetermeer kan met het verleende krediet voor de realisatie van de waterverbindingen Westerpark en Bossenpark het werk nog voor het einde van dit jaar gegund worden. De uitvoering vindt dan in 2024 en deels 2025 plaats. In de Westeinder rondt het Landschap Noord-Holland haar werkzaamheden dit jaar naar verwachting af. De stichting Bovenlanden is bezig aan de voorbereidingen van de laatste fase van haar project. Ook wordt het baggerwerk en de aanleg natuurzone in Langeraar dit jaar afgerond. Het zorgen voor goede begroeiing op eilanden en natuurzones en tevens de ontmanteling van de baggerdepots loopt door in 2024.
Herstelmaatregelen KRW1		KRW 1 herstelmaatregelen worden uitgevoerd in de Reeuwijkse Plassen, Stein Noord en de Amstelveense Poel. Uitvoering van maatregelen vindt plaats in nauw overleg met de omgeving.
De voorbereiding en uitvoering van de maatregelen in de KRW3-waterlichamen.		Voor de agrarische polders loopt op dit moment het voorbereidingstraject. De overige waterlichamen zijn allemaal verkend en potentiële maatregelen zijn in beeld en in voorbereiding. Dit jaar zijn/gaan in twee waterlichamen de eerste uitvoeringsprojecten starten (Zegerplas en Ringvaart Haarlemmermeer). In polder Bloemendaal is een samenwerkingsovereenkomst getekend met SBB voor de realisatie van 5 km nvo's. Dit wordt naar verwachting volgend jaar door SBB gerealiseerd. De ontwerpfase van de luchtmenginstallatie Broekvelden Vettenbroek start na de zomer. In het Oude Rijnsysteem zijn we met diverse gemeenten, de provincie ZH en enkele particulieren de ontwerpen aan het uitwerken voor NVO's en vissenbossen.

Overige doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023		Score	Realisatie 2023
We zoeken actief naar meekoppelkansen in en rond de KRW-waterlichamen (KRW-synergie).			Er staan diverse uitvoeringsprojecten gepland voor 2023; aanleg van ruim 650m NVO op een perceel in Boskoop op initiatief van een particulier, aanleg van 2.600m NVO's in polderpark Cronesteyn op verzoek van Gemeente Leiden en leveren we een financiële bijdrage aan pilotproject baggeren kleine Poel Amstelveen waarvan de uitvoering in handen is van IPM team KRW3. Daarnaast wordt er gekeken naar een mogelijke bijdrage aan vlindertuin natuureiland Koudenhoorn (Warmond) in samenhang met naastgelegen watersysteem en KRW3 waterlichaam 't Joppe. Ook is de kadeverbetering Kortsteekterweg in beeld.
Het borgen van het belang van waterkwaliteit in het NPLG			Tijdens het opstellen van de NPLG-plannen van zowel provincie Noord-Holland als provincie Zuid-Holland is Rijnland actief betrokken geweest om de waterkwaliteitsopgave goed in beeld te krijgen en goed te laten landen in de NPLG-documenten. In beide plannen heeft waterkwaliteit een duidelijk plek gekregen.
We stimuleren de vermindering van emissies			
Met de vaststelling van Kijk op Waterkwaliteit heeft de VV in maart 2018 besloten tot aandacht voor alle polderwateren			
Om de waterkwaliteit in de polders te verbeteren krijgt waterkwaliteit alle aandacht in watergebiedsplannen.			In de watergebiedsplannen worden kansen voor de waterkwaliteit verkend, en ook gepakt als er werk met werk gemaakt kan worden. Door een rationalisatieslag bij de watergebiedsplannen gaan we polders waar het WGP nog niet is geweest maar die al voldoen aan de wateroverlastnormen, niet meer oppakken. Deze komen wel aan bod in bijvoorbeeld de PPLG's.
We geven een extra impuls aan het DAW, het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. We nemen in een vijftal inspiratiepolders het voortouw en komen met de agrariërs in deze polders tot realisatie van bovenwettelijke maatregelen die de waterkwaliteit verbeteren.			De inspanning van Rijnland om een extra impuls te geven aan DAW heeft niet tot het gewenste resultaat geleid. De landelijke projectorganisatie heeft geen concrete handreiking gedaan om dit mee te kunnen nemen.
We blijven de sector in algemene zin stimuleren tot een nemen bovenwettelijke maatregelen en ontwikkelen daarbij de juiste instrumenten.			Inspiratiepolders, landbouwportaal en structureel relatiemanagement. Zie ook de evaluatie van het Landbouwportaal op de VV van september 2023.
We blijven in gesprek met natuurorganisaties en recreatiebeheerders over de verbetering van de waterkwaliteit.			De waterkwaliteit is een belangrijk onderdeel van ons relatiebeheer. We adviseren partners over hoe verbeteringen te realiseren zijn.
We beheren en onderhouden ons watersysteem ecologisch			
Een goede inrichting, een goed beheer en goed onderhoud van wateren vormen essentiële onderdelen van het verbeteren van de waterkwaliteit en ecologie.			
We blijven inzetten op diversiteit bij het maaien en schonen van de watergangen, en zullen particulieren en bedrijven stimuleren om dat ook			Het maaien en schonen van watergangen doen we op een ecologische wijze conform de gedragscode van de Unie van Waterschappen. Verder informeren we

Overige doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023	Score	Realisatie 2023
te doen. Voor 'Schone sloten' (kleine wateren en overige wateren) wordt gezocht naar een praktische aanpak		particulieren en bedrijven o.a. middels een schouwadvertentie over het feit dat sloten niet volledig geschoond hoeven te worden ten behoeve van de biodiversiteit.
De subsidieregeling 'Natuurvriendelijke oevers' wordt voortgezet in 2023.	😊	In 2023 zijn 12 aanvragen m.b.t. NVO-subsidieregeling ontvangen. Deze aanvragen worden beoordeeld; later dit jaar wordt het aantal toezeggingen bekend.
Acties uit het traject biodiversiteit en het bijbehorende plan van aanpak worden voorbereid en uitgevoerd. Dit is inclusief het toepassen van de nieuwe bestekken voor beheer en onderhoud, waarin biodiversiteit expliciet wordt meegenomen.	😊	Het beheren van onze droge terreinen is uitbesteed aan een aannemer die kleurkeurcertificering heeft of die hoog gescoord heeft op ervaring met biodiversiteit. Dit betekent dat er ervaring is met ecologisch beheer. Voor het beheren van ons watersysteem is een bestek opgesteld met veel aandacht voor biodiversiteit. Een aannemer die ons watersysteem ecologisch kan beheren zal dit gaan uitvoeren.
We hebben in opdracht van de Commissie Watersystemen (CWS) samen met de andere waterschappen, UvW, Stowa en Ministerie van LNV een onderzoeksplan opgesteld en zijn studies gestart naar de invloed van exotische rivierkreeften op het watersysteem en naar maatregelen om schade hierdoor te reduceren. Rijnland doet zelf onderzoek middels pilots en heeft zitting in de landelijke werkgroep.	😊	In de eerste helft van 2023 hebben bureaus opdracht gekregen om komende twee jaar de pilots Cronesteyn te Leiden en Schiphol verder vorm te geven. Rijnland is in 2023 gestart met monitoring van aantallen rivierkreeften op een groot aantal KRW meetpunten. Het plan van aanpak van de landelijke werkgroep is recent bestuurlijk vastgesteld, inclusief de gezamenlijk onderzoeksagenda, die Rijnlands vertegenwoordiger heeft opgesteld.
We meten en verbeteren de zwemwaterkwaliteit		
De Europese Unie heeft in 2006 de Europese Zwemwaterrichtlijn (ZWR) vastgesteld om de gezondheid van zwemmers te beschermen door schoner zwemwater. De zwemwaterrichtlijn geeft normen voor de bacteriologische kwaliteit van het water. Alle zwemwaterlocaties moeten minimaal voldoen aan de categorie "aanvaardbaar". Naast de bacteriologische kwaliteit worden de zwemwaterlocaties ook beoordeeld op blauwalgen. Hiervoor is in de ZWR geen wettelijke verplichting tot het nemen van maatregelen. Omdat blauwalgenoverlast veelvuldig voorkomt, is in het WBP6 opgenomen dat in samenwerking blauwalgenoverlast zoveel mogelijk wordt beperkt (ook buiten de officiële zwemwaterlocaties)		
We meten de kwaliteit en rapporteren hierover aan de provincie	😊	Het meetprogramma is in week 17 gestart en loopt t/m week 39. De resultaten worden gerapporteerd aan de Omgevingsdiensten (als uitvoerende partij van de provincie). Op basis van de metingen worden eventueel zwemwaarschuwingen afgegeven.
Samen met belanghebbenden werken we aan het verbeteren van locaties die in de kwaliteitsklasse 'slecht' vallen. Concrete maatregelen voor 2023 zijn in gang gezet voor de Zegerplas en in het Meijepark.	😊	Op de locatie Meijepark is een mixer geplaatst die zorgt voor doorstroming van de zwemzone. De zwemwaterkwaliteit is hier verbeterd. Omdat een nieuwe meetreeks is gestart heeft deze voor 2023 geen kwaliteitsoordeel gekregen. In Cronesteyn is de slimme inlaat al in 2021 opgeleverd. Deze locatie heeft in 2023 nog wel een kwaliteitsoordeel "slecht", omdat het kwaliteitsoordeel over 4 jaar wordt berekend. De zwemwaterkwaliteit is na de ingreep wel aanzienlijk verbeterd, er zijn nagenoeg geen overschrijdingen meer geweest. Hier wordt de nieuwe meetreeks in 2024 gestart.

Overige doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023	Score	Realisatie 2023
		Op de locatie Haarlemmermeerse Bosplas – spartelvijver is in overleg met de gemeente het beheer aangepast. Dit jaar wordt het effect gemonitord. In 2023 scoort ook Villa Westend (Westbroekplas) "slecht". Voor deze locatie worden in samenwerking met belanghebbenden mogelijke maatregelen onderzocht (resultaat sept. 2023).
We onderzoeken wat er nodig is om locaties van "aanvaardbaar" naar "goed" of "uitstekend" te krijgen. Beheer van de zwemwaterlocatie is vaak een knelpunt. In 2023 gaat Rijnland actief gemeenten benaderen om beheer te verbeteren	😊	Op de locatie Zegerplas is in het voorjaar een mixer geplaatst om de zwemzone te doorspoelen. Op de overige locaties wordt DNA onderzoek gedaan naar herkomst van bacteriologische verontreiniging.
We onderzoeken samen met gemeenten welke maatregelen mogelijk zijn voor locaties waar regelmatig blauwalgenoverlast optreedt (o.a. Oosterduinse Meer, Klinkenbergerbergplas, Zoetermeerse Plas). Als concrete maatregel leveren we de doorspoelinstallatie in de Westbroekplas voor zwemseizoen 2023 op	😊	Voor de locatie Elfhoeven (Reeuwijk) en Klinkenbergerplas wordt een maatregelstudie uitgevoerd (resultaat sept. 2023). Voor het Oosterduinse Meer is deze studie al eerder uitgevoerd en wordt in samenwerking met de gemeente gekeken of / welke maatregel kan worden uitgevoerd. Op de locatie Westbroekplas is voor het zwemseizoen het doorspoelgemaal opgeleverd. Hiermee wordt de zwemzone doorgespoeld om blauwalgen te voorkomen. De Haarlemmermeerse Bosplas is in 2023 de luchtmenginstallatie definitief opgeleverd.
We sluiten bestaande waterkwaliteitsinstallaties aan op de telemetrie.	😐	Vier van de zes installaties zijn gekoppeld aan de telemetrie en de laatste twee staan gepland.
Waterrecreatie, vaarweg- en nautisch beheer		
Rijnland heeft 13 sluizen in eigendom en beheer. Hiervan worden er drie door Rijnland bediend in opdracht van de provincies, voor beroeps- en recreatievaart. Rijnland verrekent dit onderhoud met de provincie volgens de overeenkomst vaarwegbeheer. Van de overige 10 sluizen zijn er drie buiten bedrijf (al geruime tijd afgesloten), twee zijn zelfbedieningssluizen, vier worden bediend door een stichting of derden, en één wordt bediend door Rijnland (Kock van Leeuwensluis). Rijnland is bezig de meeste van deze 10 sluizen af te stoten naar gemeenten of andere partijen. Daarnaast is Rijnland vaarwegbeheerder van de doorgaande recreatieve vaarwegen, dat wil zeggen dat Rijnland het vaarwegprofiel onderhoudt en het beheer voert, zoals het afkondigen van stremmingen. Bovendien heeft Rijnland middelen beschikbaar om initiatieven op het gebied van watergebonden recreatie te stimuleren. Dit kunnen wandelpaden langs water, openbare vissteigers, informatieborden, en andere zaken zijn.		
De rol van Rijnland in het vaarwegbeheer is niet altijd voldoende helder. Daarom wordt nu bekeken hoe Rijnland die rol wil opvatten en of er aanpassingen nodig zijn.	😐	Met buurwaterschappen wordt verkend of een gezamenlijk standpunt uitdragen naar de provincies opportuun is. Intern wordt gewerkt aan vormgeven van centrale aansturing en een duidelijker rolverdeling en mandaat. Voor hernieuwd bestuurlijk overleg met provincie Noord-Holland wordt nog afstemming gezocht.

Waterketen

Portefeuillehouder: Bas Knapp

Doel: Rijnland zuivert afvalwater van huishoudens en bedrijven volgens de afgesproken normen. Hiermee dragen we bij aan een goede volksgezondheid, een goede waterkwaliteit en een gezonde leefomgeving. We doen dit zo efficiënt en duurzaam mogelijk, met onze partners.

Algehele tussenstand begin juli 2023

Het investeringsprogramma om de assets in de waterketen op orde te brengen en houden, ligt goed op koers. Dit jaar zijn diverse renovaties afgerond, zoals Nieuwe Wetering, Nieuwveen, Bodegraven en Leiden-Noord (sliblijn). De VV heeft 5 juli het voorkeursalternatief voor Haarlem Waarderpolder vastgesteld incl. de bijbehorende planning en raming. Desondanks voldoen momenteel minder zuiveringen aan de normen, dan een jaar eerder. Belangrijkste oorzaak hiervan is hevige neerslag in het voorjaar waardoor op meerdere locaties slibuitspoeling heeft plaatsgevonden. In de aansturing treffen we nu maatregelen om deze grote piekbuien zo goed mogelijk op te vangen en de gevolgen zo zoveel mogelijk te beperken. Bij nieuwe installaties zullen we meer rekening moeten houden met klimaatveranderingen. De resultaten op Velsen gaan juist de goede kant op en we voldoen daar op dit moment aan de normen. We werken aan het uitvoeren van de 7 business-/valuecases voor Rijnland Circulair. Daarnaast werken we aan diverse zon- en windprojecten.

Financieel

X € 1mln		Begroting	Voorjaars-burap	Prognose Zomerburap	% t.o.v. Voorjaars-burap
Exploitatie	😊	89,1	90,1	95,8	106%
Investeringen	😊	83,5	83,4	89,9	108%

Kentallen

		Prognose 2023	Doel 2023
Naleefpercentage (Rijnland zuivert afvalwater tot een goede effluentkwaliteit, conform de normen uit het Activiteitenbesluit en het Maatwerkbesluitlozingen Awzi's)	😊	90-95%	95%
Rijnland neemt daarvoor de afgesproken hoeveelheid afvalwater af (afnameverplichting)	😊	90%	90%

Belangrijkste resultaten 2023**1 We voldoen voor 95% aan lozingseisen (naleefpercentage)**Realisatie 2023

Tot en met mei 2023 is een nalevingspercentage van de lozingseisen 91,6% behaald. Op basis van deze resultaten is voor eind 2023 een nalevingspercentage van 90% tot 95% voor heel Rijnland geprognosticeerd.

2 We voldoen voor 90% aan de afnameafspraken met de gemeentenRealisatie 2023

We nemen bij 90% van de gemeenten de afgesproken hoeveelheid afvalwater af. Met gemeenten ontwikkelen we een proces van datadelen, beoordelen waterketen en bepalen van maatregelen. Het Databureau Waterketen, waarbij gemeenten actief betrokken zijn, speelt hierin een belangrijke rol.

3 We starten de uitvoering van 'no-regret' Atexmaatregelen op Haarlem Waarderpolder (gasveiligheid)

Realisatie 2023

De opdracht voor uitvoering van 'no-regret' ATEX-maatregelen is gegund aan een aannemer. De uitvoering start in het komende kwartaal.

4 We stellen een voorkeursalternatief op voor awzi Haarlem Waarderpolder waarmee de ruimtelijke indeling vastligt en we de planning en raming kunnen actualiseren

Realisatie 2023

De VV heeft 5 juli het voorkeursalternatief, incl. de onderliggende planning en raming, vastgesteld.

5 We ronden het eerste leidingtracé af bij awzi's Zwanenburg en starten de bouw van beide rioolgemalen; de renovatie van de zuivering zelf loopt ook.

Realisatie 2023

Het project ligt goed op schema; de aannemer is gestart met de gemalen en het eerste deel van de leiding is gereed.

6 We ronden de renovaties af op Bodegraven, Nieuwveen, Nieuwe Wetering, Leiden-Noord (fase 1) en Lisse (slibsilo)

Realisatie 2023

De renovaties op Bodegraven, Nieuwveen, Nieuwe Wetering en de sliblijn op Leiden Noord zijn gereed, evenals de slibsilo in Lisse.

7 We realiseren de zonneweide awzi Bodegraven

Realisatie 2023

De zonneweide Bodegraven is eind juni in gebruik genomen. Twee andere zonneweides zijn in voorbereiding.

8 We besluiten over de uitkomsten van de 8+7 business-/valuecases voor Rijnland Circulair

Realisatie 2023

We werken de tweede tranche business-/value cases momenteel uit; deze zijn eind van het jaar gereed. In het coalitieakkoord staat daarnaast dat we via een BOB-proces een afwegingskader gaan opstellen. Dat BOB-proces bereiden we nu voor.

9 We besluiten in de GR Slibverwerking met HVC over de aanpak van het terugwinnen van fosfaat uit zuiveringsslib

Realisatie 2023

HVC onderzoekt meerdere opties.

Financieel 2023

Programma Waterketen (x € 1,0 mln)	Begroting 2023	Prognose voorjaars- burap	Prognose zomer- burap	Verskil voorjaars-/ zomerburap	% t.o.v. de Voorjaars- burap
Totale netto exploitatiekosten	89,1	90,1	95,8	5,8	106%
Totale bruto-investeringen	83,5	83,4	89,9	6,5	108%

Exploitatieprognose

De exploitatieprognose is € 5,8 mln. hoger dan de Voorjaarsburap. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere verkopen vastgoed van € 6,2 mln. (zie voor verdere toelichting hoofdstuk Middelen). Daarnaast is er een hogere afschrijving van € 0,8 mln. door eerdere oplevering van twee projecten. Daarentegen is er een meevaller van € 1,0 mln., doordat er meer uren op projecten (Zwanenburg en HWP) geactiveerd worden. Tot slot zijn de laboratoriumkosten € 0,2 mln. lager dan begroot. De laboratoriumkosten waren grotendeels begroot bij Schoon en Gezond water en Waterketen, maar worden werkelijk ook ingezet voor het programma Voldoende water. De onderhoudskosten kunnen naar verwachting binnen de begroting worden uitgevoerd, echter is er nog onzekerheid over de voortvloeiende kosten uit calamiteiten.

Investeringsprognose

De huidige raming bedraagt € 89,9 mln. en komt daarmee € 6,5 mln. hoger uit dan de Voorjaarsburap (€ 83,4 mln.) en € 6,4 mln. hoger dan de begroting (€ 83,5 mln.). Het grootste verschil komt doordat de werkzaamheden van het project Zwanenburg voorspoedig verlopen en de hoge indexering van vorig jaar pas dit jaar wordt betaald. De VV heeft het voorkeursalternatief voor Haarlem Waarderpolder incl. de geactualiseerde planning en raming 5 juli vastgesteld. De aanleg van een persleiding van de te sluiten awzi Leimuiden naar Nieuwe Wetering is vertraagd wegens een discussie over het leidingtracé. De renovatie van de e-installaties op Katwijk en RGV Lisse zijn vertraagd door leveringsproblemen. Hierdoor schuiven uitgaven een jaar op. Diverse andere projecten zijn in voorbereiding of uitvoering en lopen goed. Voor de zuiveringskring Bodegraven zal een deel van het resterende krediet teruggegeven worden. Destijds is bij de aanvraag van het aanvullende uitvoeringskrediet voor de influentleiding, besloten om voor het hele geraamde bedrag krediet aan te vragen en het werk niet deels uit de risicoreservering van het renovatieproject te financieren. Achteraf gezien had dit wel gepast; het grootste deel van het aanvullende uitvoeringskrediet kunnen we dus teruggeven.

De belangrijkste wijzigingen op de investeringsprognose zijn:

- **AWZI Zwanenburg:** De € 5,8 mln. verhoging van de uitgaven in 2023 komt voor € 1,1 mln doordat de werkzaamheden voorspoedig verlopen en voor € 4,7 mln door het verwerken van de afgesproken indexeringen met de aannemer (in de kasreeks).
- **Cluster Waterketen 1:** De verlaging van € 0,7 mln. wordt met name veroorzaakt door het bijstellen van de raming voor de projecten die in de voorbereidende fase zitten (o.a. asbest, Leiden ZW en vrijvervalleiding Voorschoten).
- **Cluster Waterketen 2:** De € 2,2 mln. lagere kosten in 2023 komen voornamelijk doordat kosten doorgeschoven zijn naar 2024 vanwege variantenafwegingen die nodig waren voor awzi Velsen en bodemsanering Rijssenhouw en latere start van RGV Zwaanshoek. Daarnaast zijn E-installatie Katwijk en RGV Lisse vertraagd vanwege leveringsproblemen (doorgeschoven naar 2024).
- **Cluster AWZI Zuiveringskringen Alphen ad Rijn:** De toegenomen prognose van € 0,5 mln. voor 2023 is het gevolg van het voorspoedig verloop van de uitvoeringsfase.
- **AWZI Haarlem Waarderpolder:** De VV heeft 5 juli het voorkeursalternatief (VKA) voor Haarlem Waarderpolder vastgesteld incl. een bijgewerkte SSK-raming en planning. De raming sluit nu op € 299 mln. euro incl. prijsontwikkeling en excl. onbenoemde risico's. De VV is uitgebreid bijgepraat over de kostenontwikkelingen.
- Voor het afbouwen van geactiveerde uren was +/- € 1,0 mln. opgenomen, deze vermindering staat nu opgenomen bij de KRW-projecten, Zwanenburg en AWZI Haarlem Waarderpolder.
- € 0,4 mln. aan overige kleine mutaties.

Overige doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023	Score	Realisatie 2023
Effluentkwaliteit		
De normen waaraan de effluentkwaliteit van de zuiveringen moet voldoen, liggen vast in het landelijke Activiteitenbesluit en het maatwerkbesluit.		
We actualiseren het maatwerkbesluit wanneer nodig, bijvoorbeeld wanneer er normen komen voor medicijnresten.		De nieuwe EU-verordening stedelijk afvalwater is eind 2022 in concept gepubliceerd. Hierin staan o.a. normen voor medicijnresten en strengere normen voor stikstof en fosfaat. De verordening is nog niet definitief en dus is aanpassing van het maatwerkbesluit nog niet nodig.
We nemen in 2023 een besluit (op basis van een value case) over verwijderen van medicijnresten op locaties aanvullend op awzi Leiden Noord		In het coalitieakkoord <i>Rijnland op peil</i> staat de ambitie om de komende periode op 2 of 3 locaties een installatie voor het verwijderen van medicijnresten te bouwen.
Afname afvalwater		
De gemeenten verzamelen afvalwater via de riolering. Wij nemen dit afvalwater over, transporteren het naar onze zuiveringen en zuiveren het daar.		
Met gemeenten maken we afspraken over de hoeveelheid af te nemen afvalwater. Die afspraken zijn gebaseerd op een inschatting van de gemeenten over de toe- of afname van het aantal inwoners en bedrijven en daarmee omgeven met een grote onzekerheid. In 2023 hebben we dit met 90% van de gemeenten vastgelegd.		Met gemeenten ontwikkelen we een gezamenlijk proces van datadelen, beoordelen waterketen en bepalen van maatregelen. Eindbeeld is dat de actuele afname hoeveelheid altijd in beeld is. De afspraken over dit proces zijn met alle samenwerkingsclusters in gang gezet. Het vraagt tijd dit proces volledig in te bedden.
In 2023 nemen we bij 90% van de gemeenten de afgesproken hoeveelheid af.		Op basis van de officiële afspraken (allen > 5 jaar oud) nemen we voor 90% de afgesproken hoeveelheid afvalwater af.
Rijnland en gemeenten actualiseren en delen relevante data. We ontsluiten dit via het "dataportaal" met 10 gemeenten in 2023.		Het dataportaal is doorontwikkeld naar Databureau Waterketen. Alle waterketenpartners, waaronder meerder gemeenten, zijn actief betrokken bij dit programma en zetten in op het continue verbeteren en ontsluiten van de basisdata voor elkaar en het uitwerken van belangrijke tools voor de waterketen.
Slibverwerking		
In heel Nederland produceren de waterschappen de komende jaren meer slib dan de slibeindverwerkers kunnen verwerken.		
We beperken verstoringen in de sliblijn door hoge prioriteit te geven aan (preventief) onderhoud.		Het preventief onderhoud aan de sliblijn wordt voor 100% uitgevoerd.
We werken aan het terugbrengen van het slibaanbod door een optimale procesvoering en ontwatering.		Op een aantal awzi's leidt de raamovereenkomst van polymeer tot verminderde ontwateringsprestaties en een verhoogd slibaanbod. Samen met de leverancier zijn de mogelijkheden voor verbetering onderzocht.
We doen een pilot met een modulaire (Verdygo) ontwateringsmachine zonder toevoeging van de hulpstof polyelectrolyet (PE).		Uit de uitkomst van de pilot blijkt dat de ontwateringsmachine niet werkt. Er worden afspraken gemaakt met de leverancier over een nieuw ontwerp. De inschatting is dat het tot wel twee jaar kan duren voordat hier een prototype voor is.

Overige doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023		Score	Realisatie 2023
In HVC-verband werken we aan diverse innovaties in de slibverwerking conform de in de GR vastgestelde innovatiekalender.		HVC voert samen met de waterschappen diverse innovaties uit op het gebied van slibverwerking en grondstoffenterugwinning.	
Assets op orde			
Voor het transporteren en zuiveren van afvalwater gebruiken we veel en complexe assets: 19 zuiveringen, 90 rioolgemalen en 270 km persleiding. We voeren een omvangrijk renovatieprogramma uit om die assets op orde te brengen. We houden de assets op orde via preventief en correctief onderhoud.			
In 2023 loopt de uitvoering op de beide Alphense zuiveringen.		De werkzaamheden op beide Alphense zuiveringen lopen voorspoedig. Naar verwachting ronden we deze af in het voorjaar van 2024.	
We bereiden diverse projecten voor, waaronder de persleiding Hoofddorp en Zanderijpolder, Valkenhorst en de bodemsanering Rijsenhout.		Voor de persleiding Hoofddorp en de bodemsanering Rijsenhout zijn variantenstudies uitgevoerd. De besluitvorming rond Valkenburg lijkt vertraagd. Dit leidt ook tot vertraging van ons project (aanleg rioolgemaal en persleiding).	
We ronden voor 90% van de assets de onderhoudsconcepten in de waterketen af.		Gereed. Bestaande onderhoudsconcepten worden verbeterd gebaseerd op evaluaties van het uitgevoerde werk.	
We hebben voor twee van de zes hoofdonderdelen op een zuivering een indicator die de staat van de assets objectief "meet", de asset health indicator (AHI).		Gereed. Voor slibontwatering en beluchting is de AHI uitgewerkt, tevens een eerste stap met het totaalbeeld van de AWZI's is gemaakt.	
We voeren 85% van het volgens de onderhoudsconcepten benodigde geplande preventief onderhoud uit.		We liggen op schema, de prognose is 98% voor 2023.	
We verhelpen 70% van de storingen (correctief onderhoud) binnen de gestelde tijd.		Dit loopt goed; de actuele score is 80%.	
De afgelopen jaren hebben we met een team participatiemedewerkers alle zuiveringen schoongemaakt en opgeruimd. In 2023 pakken we de eerste zuiveringen weer op nemen we diverse gemalen mee.		De schoonmaakwerkzaamheden op de AWZI's en AWTG's verlopen volgens planning. Zo zijn de alle AWTG's binnen cluster 3 schoongemaakt en zijn er onder andere op de AWZI's van Velsen, Zwaanshoek en Gouda schoonmaakwerkzaamheden uitgevoerd. Tussendoor zijn er door de groep op alle daarvoor aangewezen plekken rooktegels/borden geplaatst. Ook de eerste maaironde bij de AWTG's is weer uitgevoerd volgens afspraak.	
Energieverbruik en -opwekking			
Rijnland streeft naar energieneutraliteit in 2030. Dit doen we door energie te besparen en duurzaam op te wekken. De waterketen gebruikt ca. 75% van alle energie van Rijnland en heeft met het zuiveringsslib en de warmte in het afvalwater ook grote potentiële energiebronnen.			
We realiseren in 2023 een zonneweide op de zuivering Bodegraven en bereiden twee zonneweides voor en waar mogelijk versnellen we deze.		De zonneweide Bodegraven is eind juni in gebruik genomen. Beide andere zonneweides zijn in voorbereiding.	

Overige doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023	Score	Realisatie 2023
We bereiden diverse projecten voor de opwekking van energie voor, zowel zon- en windopwekking als warmte, waaronder groen gas en vergister, op basis van een voorbereidingskrediet door de VV verleend in november 2022.		De eerste onderzoeken ten behoeve van vergunningaanvraag zijn gestart in samenwerking met HVC voor wind in Velsen en Haarlem Waarderpolder en zon nabij Zwanenburg en Gouda, conform uitvoeringsprogramma.
We participeren in diverse aquathermieprojecten van derden en zijn in goed overleg met andere waterschappen over deze thematiek.		Met diverse partijen zijn we in overleg over (hun) ideeën en initiatieven, waaronder de levering van thermische energie uit afvalwater vanuit de zuivering Leiden Noord aan Poelgeest in Oegstgeest via Vattenfall.
We doen onderzoek naar de mogelijkheden voor energieopslag middels waterstof		Dit is één van de 7 valuecases die we dit jaar doorlopen. Opdracht is gegund om op Velsen de mogelijkheden te onderzoeken voor een energiehuis. Velsen is gekozen omdat we enerzijds hier energie opwekken en anderzijds er een waterstof-infrastructuur komt in de nabije omgeving.
Circulair		
In 2021 heeft de VV onze ambities en doelen voor circulair vastgesteld.		
We besluiten over de uitkomsten van de 8 (eerste tranche) business-/valuecases uit 2022 en zeven (tweede tranche) uit 2023 voor Rijnland Circulair.		We werken de tweede tranche business-/valuecases momenteel uit; deze zijn eind van het jaar gereed. In het coalitieakkoord staat daarnaast dat we via een BOB-proces een afwegingskader gaan opstellen. Dat BOB-proces bereiden we nu voor.
We vragen in 2023 aanbestedingen circulair uit conform wetgeving.		Nog niet in alle aanbestedingen is voldoende aandacht voor circulariteit. Deels komt dit door dat niet duidelijke genoeg is wat precies nodig is. Ook andere organisaties worstelen hiermee. Om deze duidelijkheid te scheppen wordt nu het implementatieplan Maatschappelijke Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen opgesteld.
We meten de emissies op onze zuiveringen en onderzoeken met andere waterschappen en partners wat de beste oplossingen zijn om emissies te beperken/voorkomen. Deze metingen maken al onderdeel uit van een van de acht trajecten Rijnland circulair.		Op drie AWZI's zijn lachgasmeters geplaatst. We zitten nu in de opstartfase voor monitoring. Er is een community of practice waarin ervaringen met anderen worden gedeeld.

Bestuur, organisatie en dienstverlening (B.O.D.)

Portefeuillehouders: Rogier van der Sande, Marjon Verkleij, Jan de Vries

Doel: Rijnlandbrede sturing en ondersteuning, gericht op het realiseren van de doelen uit WBP en coalitieakkoord, middels een effectieve en efficiënte organisatie.

Algehele tussenstand begin juli 2023

Het programma BOD blijft last houden van langere levertijden en hogere prijzen. De levering van zowel de nieuwe elektrische voertuigen als van de laadvoorzieningen lopen achter, maar de verwachting is dat we alsnog aan de doelstellingen op het gebied van verduurzaming van het wagenpark kunnen blijven voldoen. Ook het invullen van openstaande vacatures blijft lastig. Herstelwerkzaamheden aan de gevel van het hoofdkantoor moeten helaas worden uitgesteld als gevolg van mogelijke aanwezigheid van vleermuizen. Hier wordt momenteel nader onderzoek naar gedaan, maar start uitvoering dit jaar is daardoor niet meer mogelijk. Er blijft actief ingezet worden op de sporen arbo-veiligheid, fysieke veiligheid/toegang, privacy en digitale veiligheid. De acties uit de Risico-Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) zijn geprioriteerd en worden op basis van risicoklasse opgepakt. Ook op het gebied van fysieke toegang zijn flinke stappen gezet. De technische maatregelen vanuit het project krijgen vorm en de organisatie op dit gebied is verder versterkt met een beheerder fysieke toegang. Tegenslag is dat de Security manager vertrekt en nieuw geworven moet worden. Op het gebied van digitale veiligheid en privacy wordt continu gewerkt aan verdere verbetering en de nieuwe digitale werkplekken zijn uitgerold.

Financieel

X € 1mln		Begroting	Voorjaars- burap	Prognose Zomerburap	% t.o.v. Voorjaars-burap
Exploitatie		38,0	38,7	37,7	97%
Investerings		5,0	6,2	4,3	70%

Kentallen

821 formatieplaatsen (776 fte vast in dienst en 44,5 fte inhuur) Rijnlandbreed, voor onder meer beleid, projecten, beheer, onderhoud, bedrijfsvoering, bestuur, organisatie en dienstverlening, met de bijbehorende faciliteiten.

Belangrijkste resultaten 2023**1 Goed werkgeverschap****a. We brengen het ziekteverzuim op gemiddeld maximaal 4%.**Realisatie 2023

Het voortschrijdend verzuimcijfer juni 2023 is 4,4%. Dit is hoger dan het gestelde doel van 4%, maar we zien een dalende trend t.o.v. eind 2022, toen het 4,9% was.

b. We houden het aantal Participatiewet-banen vast op 24 Realisatie 2023

In juli 2023 zijn dit 20,7 banen.

2 ICT en informatie zijn betrouwbaar, veilig en robuust**a We brengen de Baseline Informatiebeveiliging Overheid op niveau 3 à 4.**Realisatie 2023

Er zijn op verschillende onderdelen stappen gezet, welke in september via de externe Waterschapshuis-audit zullen worden gevalideerd. Voor geconstateerde afwijkingen hebben we tot eind 2023 om deze te verhelpen.

b. We ronden de realisatie van hybride werkplekken af, waarmee ieder IT-veilig en plaats-onafhankelijk kan samenwerken Realisatie 2023

De uitrol van de standaard laptop's is afgerond, na de zomer zullen alle vaste werkplekken en Wifi op de buitenlocaties vervangen zijn. Vanaf dat moment zullen wij ook beginnen met de afbouw van Citrix.

- c. **We dringen het aantal niet- of beperkt gebruikte applicaties terug, om de veiligheid, robuustheid en kosten van applicaties te beheersen. We ronden de inventarisatie en prioritering af en plannen grotere wijzigingen projectmatig in voor 2023-2024, op basis van businesscases.**

Realisatie 2023

Het APR (Applicatie Portfolio Rationalisatie) project is afgerond en er zijn een 8 tal business cases uitgevoerd en er is een aantal business cases ingepland voor de komende jaren. Er zijn duidelijke processen opgeleverd en deze zijn via trainingen met alle leidinggevenden gedeeld, zodanig dat wij nu continue sturen, gebalanceerd op de applicatiekosten en IT-projectuitvoering.

3 Digitale transformatie

- a. **We geven vorm aan digitalisering binnen de bestuursprogramma's, door middel van integrale prioritering van toekomstige projecten, 'water' en BOD.**

Realisatie 2023

Momenteel zijn wij nu bezig met het concretiseren van de afspraken om digitalisering onderdeel te maken van integraal werken en sturen.

- b. **We verwerken de in 2022 bestuurlijk geprioriteerde strategie 'digitaal voorop', waarbij wij vooraf gaan werken met business cases in de bestuursvoorstellen voor grote projecten. Hiermee willen wij de bestuurders de mogelijkheid bieden te prioriteren en integraal te sturen op digitalisering.**

Realisatie 2023

Zie a.

- c. **We zorgen ervoor dat elke Rijnlander, van bestuurder tot medewerker, een leerlijn kan volgen.**

Realisatie 2023

De leerlijn vanuit HwH is klaar, er wordt gestart met een beeld-VV op het gebied van bewustwording. Voor de medewerkers is begonnen met het geven van interne opleidingen en trainingen.

Highlight uit de programmabegroting 2023

- **We verbeteren de schuldenpositie voor onze kinderen en kleinkinderen.**

Realisatie 2023

Bij de programmajaarrekening 2022 is € 2,8 mln toegevoegd aan de reserve schuldreductie en bij de voorjaarsburap is de hogere dividendopbrengst van € 1,7 mln hier ook aan toegevoegd.

Financieel 2023

Programma B.O.D. (x € 1,0 mln)	Begroting 2023	Prognose voorjaars- burap	Prognose zomer- burap	Vershil voorjaars-/ zomerburap	% t.o.v. de Voorjaars- burap
Totale netto exploitatiekosten	38,0	38,7	37,7	-1,0	97%
Totale bruto-investeringen	5,0	6,2	4,3	-1,9	70%

Exploitatieprognose

De exploitatieprognose is € 1,0 mln. lager dan de Voorjaarsburap. Dit voordeel ontstaat voor € 1,2 mln. doordat de gevelrenovatie is uitgesteld naar 2024. Hiertegenover staan extra kosten van € 0,2 mln., voor de aanschaf van calamiteitenmateriaal. Deze zijn geschonken aan Oekraïne als hulpmateriaal.

Investeringsprognose

De huidige raming á € 4,3 is € 1,9 mln. lager dan de Voorjaarsburap en € 0,7 mln. lager dan de begroting (€ 5,0 mln.) In de Voorjaarsburap maakte we al melding van vertragingen van de BOD projecten waardoor kosten uit 2022 naar 2023 zijn doorgeschoven. Ook nu hebben er weer vertragingen plaatsgevonden met name bij Cluster bedrijfsvoering. We merken dat de markt moeite heeft om voor de aangeboden opdrachten tijdig te leveren door capaciteit en schaarste aan materialen. Daarnaast hebben deze (over het algemeen kleinere leveranciers) moeite met de hoge eisen die Rijnland stelt op het gebied van documentatie en inschrijfvoorwaarden. Dit resulteert in het niet ontvangen van (geldige) inschrijvingen en opgelopen vertragingen.

De belangrijkste verschillen zijn:

- Voor het **Cluster Bedrijfsvoering** is de raming met € 2,1 mln. naar beneden bijgesteld in verband met vertragingen binnen enkele deelprojecten waardoor werkzaamheden en kosten worden doorgeschoven naar 2024. Bij het project

Fysieke toegang is bij de aanbesteding voor het bouwteam geen geldige inschrijving ontvangen waardoor er naar schatting pas na de zomer kan worden gestart. Tevens is er een vacature ontstaan voor de security manager, een cruciale rol binnen dit project, ook dit werkt vertragend. Bij het project Hybride werken is vertraging ontstaan op de aanbestedingen voor de meubelbouwer, meubilair en reserveringssysteem waardoor het project ook in 2024 door zal lopen. Bij het project Gebouwbeheersysteem is er vertraging opgetreden doordat materialen niet leverbaar waren waardoor de uitvoering pas in het najaar kan starten en de uitvoering doorloopt in 2024.

- Voor het cluster Informatie en Digitalisering zijn de hogere geraamde uitgaven € 0,5 mln. aan kosten die eerder waren voorzien maar naar 2023 zijn doorgeschoven voor de projecten Infrastructuur wifi buitenlocaties.
- Overige kleine mutaties +/- € 0,2 mln.

Doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023	Score	Realisatie 2023
We zijn een goede werkgever		
Wij kunnen omgaan met verschillen tussen mensen en benutten de meerwaarde van diversiteit in onze organisatie.		
Wij stimuleren actief de loopbaan van iedere Rijnlander. Onze in- en externe coaches faciliteren de juiste persoon op de juiste plaats. Een hulpmiddel hierbij is de strategische personeelsplanning. Ook starten we met een MD (Management Development) programma om young professionals te begeleiden in hun ontwikkeling naar managementposities.		Er komt de komende periode extra aandacht vanuit HR voor de ontwikkeling van SPP's (Strategisch Personeelsplanning). Sommige teams zijn daar al mee begonnen. Het MD-programma is 29 juni j.l. van start gegaan met 7 gemotiveerde kandidaten, die na een intensief selectieproces zijn geselecteerd.
Wij starten met het programma "Rijnlander op Weg", waarin we de competenties resultaatgerichtheid, samenwerken, inzetbaarheid en omgevingsgerichtheid introduceren en Rijnlanders vragen één van deze competenties onderdeel te laten uitmaken van hun persoonlijke ontwikkeling.		Het "Rijnlander op Weg" (introductie)programma is inmiddels door ieder team doorlopen. Verdere ontwikkeling op de competenties wordt geboden door aanbod in onze Aquademie omgeving, wat de komende periode verder ontwikkeld wordt. Aan iedere Rijnlander is gevraagd zich verder te ontwikkelen op één van de vier competenties, door deze onderdeel te laten zijn van het individuele ontwikkeltraject.
Wij omarmen het hybride werken. Leidinggevend en medewerkers worden ondersteund om daar optimaal binnen te werken. Waar nodig signaleren we knelpunten en, indien noodzakelijk, introduceren maatregelen om deze knelpunten te mitigeren.		Het hybride werken is breed geïntroduceerd binnen Rijnland. De ervaringen van leidinggevend en medewerkers is gepeild door middel van een enquête en de resultaten daarvan zijn geanalyseerd en gedeeld. De belangrijkste bevinding is dat leidinggevend goed in staat zijn om met de teams, vorm en inhoud te geven aan hybride werken. De nieuwe inrichting van het hoofdkantoor sluit goed aan bij de uitgangspunten van hybride werken; meer vergaderfaciliteiten en voldoende plekken om te werken en elkaar te ontmoeten. De organisatie en inrichting van hybride werken blijft voortdurend gemonitord en wordt daar waar nodig bijgesteld naar de behoefte van de organisatie.
Voldoende en kwalitatief goede medewerkers aantrekken blijft een hoge prioriteit. Effectieve arbeidsmarktcommunicatie in combinatie met innovatieve tools en middelen op gebied van recruitment zullen de agenda bepalen.		Het selectieproces is professioneel en goed op orde. Door de krapte op de arbeidsmarkt ligt het accent echter steeds meer op werving. Investerings in arbeidsmarktcommunicatie, het positioneren van het werkgeversmerk Rijnland (employer branding) en het aangaan van relaties met potentiële werknemers (talentpools, campus) zijn daarom van groot belang. Per 1 april is een nieuwe ervaren adviseur recruitment aangenomen met expertise op dit gebied, maar extra capaciteit en intensievere samenwerking met Communicatie zijn ook noodzakelijk. Strategie, beleid en middelen worden komend halfjaar gezamenlijk ontwikkeld om talent te kunnen blijven vinden, boeien en binden.

Doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023	Score	Realisatie 2023
Wij koesteren de verschillen tussen mensen, benutten de meerwaarde van diversiteit in onze organisatie en dragen dit ook actief uit. Wij hebben oog voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en wij zorgen ervoor dat iedereen zich gezien, gehoord en veilig voelt binnen de organisatie.		Rijnland heeft een diversiteitsbeleid met concrete ambities en acties om de sociale veiligheid te bevorderen en te werken aan de inclusiviteit van de organisatie. Onderdeel hiervan is bewustwording creëren op dit thema in de jaarlijkse diversiteitsweek, via de Aquademie worden trainingen aangeboden bijv. generatieproeverij, via werving en selectie worden collega's meegenomen in het objectief selecteren van kandidaten. Daarnaast blijft Rijnland zich inzetten voor alle mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en realiseert met name duurzame banen. Diversiteit en inclusiviteit vraagt voortdurende inzet van iedereen.
Wij blijven scherp sturen op het personele budget. Vast personeel boven inhuur heeft de voorkeur, rekening houdend met de in de SPP's vastgestelde flexibele schil.		Er wordt maandelijks gerapporteerd en elk kwartaal gestuurd op de loonsom. Bij het projectencentrum lukt het door de schaarse arbeidsmarkt ondanks de extra inspanningen op recruitment onvoldoende om meer vast personeel in dienst te krijgen. De flexibele schil van inhuur blijft daardoor groter dan beoogd, waardoor de loonsom van het projectencentrum onder druk staat.
We werken veiligheidsbewust		
Binnen BOD werken we aan drie sporen van veiligheid: • Arbeidsomstandigheden: beschermen van mensen • Fysieke veiligheid en toegang: beschermen van de organisatie • Digitale veiligheid, informatiebeveiliging en privacy: beschermen van bedrijfsinformatie en persoonsgegevens		
<u>We verbeteren de Arbo-veiligheid</u> Op basis van een nieuwe risico-inventarisatie en -evaluatie worden de risico's gecategoriseerd en acties uitgezet voor een betere beheersing van veilig werken. Het doel is om te groeien naar trede 3 op de veiligheidsladder (safety culture ladder). Communicatie en bewustwording zijn hierbij essentieel, daarom zetten we een communicatiecampagne op en wordt veilig werken meer gestimuleerd door het lijnmanagement.		De RI&E met Plan van Aanpak, HSE-meldingen en het Programmaplan Veilig Werken wordt maandelijks gemonitord in de Stuurgroep Veilig Werken. Voor de veiligheidsladder is in de Stuurgroep bepaald dat er in 2023 een check op de eerder uitgevoerde 'nulmeting' (self assessment) wordt gedaan door in gesprek te gaan in drie groepen met relevante managers van projecten, uitvoering en overige teams. In september is dit afgerond en zal een indicatie van de huidige score op de veiligheidsladder bekend zijn.
<u>We verbeteren de fysieke toegang</u> Met het project fysieke toegang nemen we organisatorische maatregelen (verdere inrichting van de beveiligingsorganisatie) en technische maatregelen (zoals de vervanging van sloten, cilinders en paslezers en de plaatsing van sleuteluitgiftekasten).		Zowel het project als de regulier organisatie heeft te maken met wat tegenslag in de vorming van het bouwteam en door het aanstaande vertrek van de Security Manager. Dit zal enige vertraging opleveren om de fysieke toegangsbeveiliging op het gewenste niveau te krijgen.
<u>We gaan zorgvuldig om met persoonsgegevens</u> Rekening houden met privacy is een integraal onderdeel van onze werkprocessen. De focus voor de komende jaren ligt op het bereiken		Activiteiten rond AVG/Privacy lopen gesmeerd en zijn goed in de belangstelling gezet in de week van de privacy in mei. De FG (Functionaris Gegevensbescherming) gaat met pensioen en er is

Doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023	Score	Realisatie 2023
van een volwassenheidsniveau 4 voor de processen waar persoonsgegevens een hoog risico vormen. De hele organisatie heeft een goed niveau van privacy bewustzijn en we onderhouden dat niveau.		vertrouwen dat zij in het najaar van 2023 vervangen zal zijn met een nieuwe gezamenlijke FG voor Rijnland en HHSK.
We werken aan digitale transformatie		
Conform de bestuurlijk vastgestelde visie voor de digitale transformatie gaan we op weg naar een datagestuurd Rijnland onder het motto 'digitaal voorop'.		
In 2023 bouwen we voort op de 'nota Rijnland digitaal op koers' aan een betrouwbare, veilige en robuuste ICT waarin we business en IT integraal samenwerken aan de digitale transformatie.		Met het uitrollen van centraal beheerde laptops voor alle gebruikers hebben we een grote stap gezet op weg naar een veilige digitale werkplek. De projecten om met de Microsoft suite de werkplek inhoudelijk vorm te geven naderen hun voltooiing.
We investeren in digitale middelen die onze processen verslimmen en in kwaliteit verhogen. Daarbij kijken we niet alleen naar financiële maar ook naar maatschappelijke meerwaarde of kwaliteitsverhoging.		De teams I&D ondersteunen actief bij de digitale transformatie van HHR en HHSK, zowel waar het de modernisering van het IT-landschap betreft als waar het de digitale transformatie van HHR- en HHSK-werkprocessen betreft en het beheer van onze assets betreft. Het slimmer besturen van de Zuiveringen, het moderniseren van het gebouwbeheersysteem (HHR) en het ontwikkelen van data science expertise (via het DEEP-programma van HWH) zijn daar voorbeelden van. Door op basis van business cases de meerwaarde van initiatieven vanuit verschillende invalshoeken (oa. organisatorisch, financieel, maatschappelijk) te analyseren worden keuzes zorgvuldig gemaakt. Zo wegen we bij de keuze van externe leveranciers nadrukkelijk het MVO-profiel mee in selectie.
In verschillende omvangrijke meerjarige projecten wordt gewerkt aan het inrichten van digitale werkwijzen. Naast het Digitaal Stelsel Omgevingswet zijn dat o.a. het dataportaal met gemeenten, datagedreven onderhoud en datagedreven assetmanagement. Parallel aan deze projecten doen we bij verschillende disciplines d.m.v. pilots ervaringen op met digitale ontwikkelingen. We gaan werken aan een standaardproces om pilots om te zetten naar productie op basis van businesscase en prioriteit binnen de bestuursprogramma's.		De Omgevingswet treedt 1 januari 2024 in werking, de laatste voorbereidingen worden getroffen om tijdig op het digitaal stelsel aangesloten te zijn. Parallel daaraan wordt het huidige zaakstelsel vervangen inclusief het implementeren van de wettelijk verplichte processen vanuit het programma Digitale Overheid. Zo staan we optimaal voorgesorteerd voor digitale dienstverlening aan onze burgers en bedrijven. Voor een tweetal pilots in de eindfase, Asset Health Indicator en Advanced Management & Control, wordt versneld ingezet op in productienaam.
We verduurzamen het wagenpark		
Binnen programma BOD is verduurzamen van het wagenpark een speerpunt. In 2026 willen we een wagenpark met maximaal 150 voertuigen, waarvan minimaal 95% elektrisch. Het huidige wagenpark bestaat uit 168 voertuigen.		
In 2023 willen we het aantal voertuigen teruggebracht hebben tot maximaal 150 voertuigen en willen we minimaal voldoen aan de EU-richtlijn schone voertuigen met minimaal 38,5% elektrische voertuigen.		Het terugbrengen van het aantal auto's en het elektrificeren van het wagenpark gaat minder snel dan gewenst. Op dit moment hebben we een wagenpark met 165 voertuigen. Hiervan is op dit moment 25%

Doelstellingen en resultaten Programmabegroting 2023	Score	Realisatie 2023
		elektrisch. Lange levertijd van elektrische auto's en ontbreken van een goede elektrische variant voor bedrijfswagens op de markt, maakt dat de doelstelling 2023 voor elektrificeren niet haalbaar is. Een voorstel met een haalbare doelstelling van 150 voertuigen wordt in 2 ^e helft 2023 uitgewerkt.
Op 20 buitenlocaties worden de nodige laadvoorzieningen aangelegd.		Uiteindelijk worden op 23 buitenlocaties laadpalen geplaatst, waarvan een aantal in 2024. Dit komt doordat de elektriciteitsvoorziening moet worden uitgebreid wat een aanvraagtermijn van minimaal 6 maanden kent.

Overig

Gemeenlandshuis Spaarndam

Op het terrein van het Gemeenlandshuis is verontreiniging aangetroffen. Deze is gesaneerd en er is voldaan aan de verplichtingen om een deel van de grond (ter plaatse van de verontreiniging) als nieuwe waterpartij in te richten. Eind juni 2023 zijn alle werkzaamheden door de aannemer afgerond. Begin 2023 is het plan om de twee woningkavels in 2023 te verkopen tot nader orde uitgesteld. In het bestemmingsplan zijn onvoorziene bepalingen opgenomen waardoor de percelen geen bestemming wonen meer hebben. Aangezien nog geen rekening was gehouden met de mogelijke opbrengst van de percelen heeft dit geen financiële gevolgen. Het is niet duidelijk of de percelen in de toekomst weer de bestemming wonen kunnen krijgen, daarom wordt eind 2023 het gehele project afgesloten.

Rijnland Klimaatadaptief: Water en bodem meer sturend in de ruimtelijke ordening

Rijnland Klimaatadaptief: Water en bodem meer sturend in de ruimtelijke ordening

Doel:

1 Alle gebieden in Rijnland zijn in 2050 Klimaatbestendig ingericht.

Portefeuillehouders: Marion Verkleij

2 We versterken het waterbewustzijn van onze inwoners, bedrijven en medeoverheden.

Portefeuillehouder: Rogier van der Sande

Algehele tussenstand begin juli 2023

De afgesproken resultaten 2023 voor WBS lopen op schema. De WBP6-doelstellingen (Water wijst de weg) worden onverkort voortgezet in de doelstellingen en speerpunten van het nieuwe bestuur.

Belangrijkste resultaten 2023

Water meer sturend maken

1 Vastleggen van de aangescherpte, klimaatbestendige beleidsregels in de Rijnlandse Keur.

Realisatie 2023

De VV heeft de nieuwe ontwerp-Waterschapsverordening met aangescherpte klimaatregels (februari 2023) vastgesteld. Definitieve vaststelling is verschoven naar de VV van september i.v.m. enkele juridische vraagstukken. Daarmee is Rijnland het eerste waterschap met klimaatbestendige doelnormeringen voor nieuwe ruimtelijke gebiedsontwikkelingen (m.n. voor wateroverlast, droogte en ecologie) gebaseerd op nationale kaders, zoals de kabinetsbrief WBS en de 'maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving'. Dit heeft ook veel publiciteit gegenereerd (veelal positief). Deze aanpassing is een eerste stap. Het nieuwe bestuur wil verdere aanscherping van de regels, zodat ze ook gelden voor herstructurering bestaande gebieden en ook doelnormeringen voor andere taakgebieden.

2 Met het (nieuwe) bestuur bepalen van het ambitieniveau en prioriteiten ten aanzien van het beïnvloeden van ruimtelijke ordening en gebiedsontwikkelingen, in relatie tot de beschikbare mensen en middelen.

Realisatie 2023

In het coalitieakkoord van het nieuwe bestuur neemt WBS een centrale plaats in en voor dit thema is ook een coördinerend portefeuillehouder benoemd. De eerder ingezette koers om actief en vroegtijdig betrokken te zijn in belangrijke RO-ontwikkelingen in landelijk- en stedelijk gebied wordt voortgezet. Daarmee willen we bereiken dat nieuwe gebiedsontwikkelingen klimaatbestendig en waterrobuust (volgens de uitgangspunten van WBS) plaatsvinden en geen problemen naar de toekomst worden afgewenteld. Hiervoor zal ook capaciteit beschikbaar worden gesteld. Dit wordt verder uitgewerkt in de MJP/Begroting 2024. Op dit moment is Rijnland actief in diverse regionale NOVEX-trajecten (vooral Noordzeekanaalgebied, MRA, Groene Hart), Deltaregio Centraal Holland, in de gebiedsplannen van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) en in diverse lokale woningbouwontwikkelingen, zoals Gnephhoek en Valkenhorst en Leidse regio. We werken daarin al volgens de uitgangspunten van WBS, nationale maatlat en natuurlijk onze nieuwe Rijnlandse regelgeving. En we zijn gestart met de voorbereidingen van aanscherping Rijnlandse beleidskaders o.b.v. WBS en nieuwe klimaatscenario's, waaronder Toekomstbestendig Watersysteem Rijnland, Veenweidestrategie en Nota Peilbeheer.

We bereiken in 2023 50% van de Rijnlandse jongeren via gastlessen en educatie in bovenbouw basisonderwijs en onderbouw middelbaar onderwijs.

Realisatie 2023

De eerder geformuleerde doelstelling van 50% bereik via gastlessen en educatie is aangepast omdat is gebleken dat deze destijds niet realistisch is geformuleerd. We zijn namelijk afhankelijk van de bereidheid van scholen om hiervoor tijd vrij te maken en gezien de vele uitdagingen in het onderwijs is dit niet haalbaar. Door wel actief scholen te benaderen zetten we in op het bereiken van zoveel mogelijk jongeren tussen de 10 en 14 jaar waarbij we inzetten op +15% meer in 2023 t.o.v. 2022.

Rijnland Klimaatadaptief: Water en bodem meer sturend in de ruimtelijke ordening

We zetten het belang van water op de kaart. Waterbewustzijn is onmisbaar in deze complexe delta.

Realisatie 2023

In de aanloop naar de waterschapsverkiezingen hebben we een uitgebreide regionale campagne gevoerd, als afgeleide van de landelijke campagne om het belang van de water en in het bijzonder de verkiezingen, op de kaart te zetten. Het opkomstpercentage voor Rijnland is 56,3% (landelijk 53,7%).

Rijnland Circulair

Portefeuillehouders: Bas Knap; Hans Schouffoer (energieneutraal)

Rijnland zet samen met de omgeving in op circulair werken door de kringloop van water, energie en grondstoffen zoveel mogelijk te sluiten.

Doel

De VV heeft als doel vastgesteld dat Rijnland in 2050 100% circulair is. Dit betekent 100% hernieuwbaar, 100% emissieloos en 100% afvalvrij.

Als tussendoelen zijn gesteld:

- 1 Rijnland streeft naar energieneutraliteit in 2030
- 2 Rijnland gebruikt in 2030 50% minder primaire grondstoffen (t.o.v. 1990)
- 3 Rijnland reduceert de CO2-uitstoot met 49% in 2030 (t.o.v. 1990)

Indicatoren

		Realisatie 2022	Doel
Energieneutraliteit		60%	63% -2023 80% - 2026
CO2-reductie t.o.v. 1990.		34%	32% - 2023 59% - 2026

In 2022 waren we 60% energieneutraal. Ondanks mindere energieopwekking door HVC hebben we toch beter gepresteerd dan in 2021, door energiebesparing van gemiddeld 6%. We verwachten in 2023 bij normale weersomstandigheden hogere opwekking door HVC. Daarnaast is de zonneweide Bodegraven recent opgeleverd waardoor Rijnland zelf ook meer energie gaat opwekken. We verwachten daarmee het doel 63% energieneutraal te halen.

Het doel CO2-reductie t.o.v. 1990 hebben we in 2022 al gehaald, vooral omdat Rijnland al ver op weg is richting energieneutraliteit. CO2-reductie gaat over alle broeikasgassen, dus ook methaan en lachgas. Op dit moment worden lachgasmeters geïnstalleerd. Uit die cijfers zal blijken of de inschatting over de uitstoot van lachgas kloppen en wat dit doet met het doel CO2-reductie. In het coalitieakkoord zijn middelen opgenomen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.

Algehele tussenstand begin juli 2023

Hierboven staat de algemene voortgang o.b.v. de indicatoren. In de programmahoofdstukken staat meer informatie over specifieke maatregelen.

In het coalitieakkoord is afgesproken om in 2023/2024 een BOB-proces te doorlopen over de afwegingskaders rond circulariteit. In de eerste sessie, gepland aan het einde van dit jaar, liggen de uitkomsten van de 8+7 valuecases o.a. voor.

Assetmanagement en omslag naar risicogestuurd onderhoud

Portefeuillehouders: Jan de Vries, Bas Knapp en Aad Straathof

Doel: Het onderhoud aan onze assets voeren we uit volgens de principes van assetmanagement. Dit betekent dat we bewuste keuzes maken op basis van de driehoek functie-kosten-risico's en de door het bestuur vastgestelde bedrijfswaarden en risicomatrix.

Indicatoren omslag onderhoud

		Prognose 2023	Doel 2023
Onderhoudsconcepten opstellen		99%	99%
Preventief onderhoud: uitvoering conform onderhoudsconcept		98%	97%
Correctief onderhoud: uitvoering binnen gestelde termijn		84%	82%

Algehele tussenstand begin juli 2023

Het inrichten van het preventieve onderhoud aan de hand van de onderhoudsconcepten gaat conform planning. Actueel is 97% gereed. De realisatie van het preventieve onderhoud op basis van de onderhoudsconcepten ligt op schema en einde van het jaar verwachten we 98% te realiseren.

Momenteel is de realisatie graad van het correctieve onderhoud 84%, de verwachting is dat dit richting einde jaar zelfs nog verbeterd wordt.

BOD – gebouwen en voertuigen

Voor het programma BOD staat assetmanagement nog in de kinderschoenen. In 2022 is een plan van aanpak opgesteld om BOD aan te sluiten op het assetmanagement van de primaire processen. Het doel voor 2023 is alle assets uit BOD op te nemen in het onderhoudsbeheersysteem zodat inzicht en werkwijze overeen gaan komen.

Zomerburap 2023

Paragraaf 5 Middelen

Middelen

Portefeuillehouders: Jan de Vries; Marjon Verkleij

Voorjaarsburap 2023 versus Zomerburap 2023

Op basis van de huidige inzichten verwacht Rijnland over 2023 een negatief resultaat van € 4,6 mln.

De verwachte mutaties ten opzichte van de exploitatiebegroting 2023:

Exploatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten (bedragen x € 1,0 mln)

No.	Omschrijving	Begroting 2023	Resultaten Voorjaars- burap	Resultaten Zomer- burap	Prognose exploitatie 2023	
<u>Kosten</u>						
1.	Rente en afschrijvingen	61,9	2,2	0,8	64,9	104,8%
2.	Personeelslasten	83,2	0,6	0,0	83,8	100,7%
3.	Goederen en diensten van derden	113,5	1,6	-1,8	113,3	99,8%
4.	Bijdragen aan derden	14,1	0,0	0,0	14,1	100,0%
5.	Toevoegingen aan voorzieningen/onvoorzien	0,4	0,0	0,0	0,4	100,0%
<u>Totaal Kosten</u>		273,1	4,4	-1,1	276,5	101,2%
<u>Opbrengsten</u>						
6.	Financiële baten	3,6	1,7	0,0	5,3	147,4%
7.	Personeelsbaten	0,2	0,0	0,3	0,5	244,8%
8.	Goederen en diensten aan derden	22,1	0,0	-6,8	15,3	69,2%
9.	Bijdragen van derden	1,7	0,0	-0,1	1,6	93,5%
10.	Waterschapsbelastingen	229,3	0,0	0,0	229,3	100,0%
11.	Interne verrekeningen	6,0	0,0	1,0	7,0	116,6%
<u>Totaal Opbrengsten</u>		263,0	1,7	-5,6	259,1	98,5%
<u>Saldo kosten -/- opbrengsten</u>		10,1	2,7	4,6	17,4	171,5%
12.	Dekking via reserves	-10,1	-2,7	-4,6	-17,4	171,5%
Saldo		0,0	0,0	0,0	0,0	100,0%

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting

De prognose is gebaseerd op gegevens tot en met 30 juni.

01. Rente en afschrijvingen (€ 0,8 mln. nadeel)

Afschrijvingen

De afschrijvingskosten zijn naar verwachting € 0,8 mln. hoger dan begroot. Dit betreft voornamelijk hogere afschrijvingskosten voor het programma waterketen doordat voor twee projecten de afschrijvingen eerder gestart zijn.

Rente

De prognose van de rentekosten uit de Voorjaarsburap is nog actueel.

02. Personeelslasten (€ 0,0 mln.)

Salarislasten

De salarislasten en inhuurkosten zijn naar verwachting € 0,1 mln. hoger dan de prognose van de Voorjaarsburap. In deze tijd van arbeidskrapte zijn vacatures lastig in te vullen. Dat levert knelpunten op in het behalen van doelstellingen en het realiseren van projecten. Financieel betekent dit dat de personeelslasten stijgen doordat deze vacatures noodgedwongen tijdelijk door (duurdere) inhuurkrachten ingevuld moeten worden. Daarentegen staan vacatures gemiddeld langer open wat deze effecten dempt.

Overige personeelslasten

Door minder studie-uitgaven op het PBB budget wordt er een voordeel verwacht van € 0,2 mln. Daarentegen stijgt de bezoldiging van D&H, wat een nadeel oplevert van € 0,1 mln.

Zomerburap 2023

Paragraaf 5 Middelen

03. Goederen en diensten van derden (€ 1,8 mln. voordeel)

Dit voordeel ontstaat voor € 1,2 mln. doordat de gevelrenovatie is uitgesteld naar 2024. Daarnaast is de prognose van het baggeren naar beneden bijgesteld met € 0,8 mln. Hiertegenover staan extra kosten van € 0,2 mln. voor de aanschaf van calamiteitenmateriaal, die geschonken zijn aan Oekraïne.

07. Personele baten (€ 0,3 mln. voordeel)

De personeelsbaten zijn naar verwachting € 0,3 mln. meer dan begroot, doordat er meer personeel uitleen plaats vindt.

08. Goederen en diensten aan derden (€ 6,8 mln. nadeel)

Dit nadeel betreft de volgende zaken:

Lagere opbrengsten uit verkopen	€ 7,1 mln.
Hogere opbrengst Grensoverschrijdend afvalwater	€ 0,1 mln.
Hogere invorderingsopbrengsten	€ 0,2 mln.

De lagere opbrengsten uit verkopen kan als volgt worden verklaard. In de begroting is gerekend met € 10,2 mln. aan opbrengsten van verkoop vastgoed. De verwachting op dit moment is, dat wij een opbrengst zullen realiseren van € 3,0 mln. Het tekort van € 7,2 mln. komt voor € 6,2 mln. voor rekening van het niet realiseren van de verkoop van een viertal oude zuiveringsterreinen. Op 2 terreinen rust op dit moment een voorkeursrecht gemeenten (WVG) tot 2026. Hiertegen is bezwaar aangetekend, maar deze zijn ongegrond verklaard. Voor alle terreinen geldt dat op grond van het Didam-arrest Rijnland verplicht is verkoop via een openbare aanbidding te laten plaatsvinden. De huidige economische ontwikkelingen en de hoge hypotheekrente zijn naast het Didam-arrest debet aan de lager uitgevallen prognose van de vastgoedopbrengsten. Het resterende tekort van € 1,0 mln. is een gevolg van teruglopende verkopen van kleine percelen. Dit komt eveneens door het Didam-arrest, de huidige economische ontwikkelingen en de hoge hypotheekrente.

9. Bijdragen van derden (€ 0,1 mln nadeel)

Door het wegvallen van een subsidie voor de zonneweide Katwijk is er een nadeel van € 0,1 mln.

10. Waterschapsbelastingen

De prognose voor de belastinginkomsten 2023 is vooralsnog gelijk gehouden aan de begroting. De belastingcampagne loopt volgens schema en komen daarmee een stuk sneller binnen dan het afgelopen jaar.

Omdat de aan bedrijven opgelegde aanslagen zuiveringsheffing pas na drie jaar definitief worden, is Rijnland nu 2020 en 2021 aan het afhandelen. Vanwege de coronacrisis kan het gebeuren dat op dit deel van de belastinginkomsten nog een deel aan de bedrijven teruggeven moet worden omdat bijv. kantoren vaker gesloten waren. Op dit moment zijn er nog geen aanwijzingen dat dit een substantiële invloed op de belastinginkomsten heeft.

11. Interne verrekeningen (€ 1,0 mln. voordeel)

De interne verrekeningen vallen € 1,0 mln. positief uit doordat er meer uren ten lasten van Waterketen projecten geactiveerd worden.

Investeringsprojecten

In de volgende tabel staat het begrote en geprognosticeerde investeringsvolume voor 2023.

(x € 1,0 mln)	Begroting 2023	Prognose voorjaars- burap	Prognose zomer- burap	Vershil voorjaars-/ zomerburap	% t.o.v. de Voorjaars- burap
Waterveiligheid	22,1	21,3	21,8	0,6	103%
Voldoende water	22,7	23,3	23,3	0,0	100%
Schoon en gezond water	10,4	8,2	7,5	-0,7	92%
Waterketen	83,5	83,4	89,9	6,5	108%
B.O.D.	5,0	6,2	4,3	-1,9	70%
Totale bruto-investeringen	143,7	142,2	146,8	4,6	103%

De investeringsprognose komt uit op € 146,8 mln. Alle belangrijke afwijkingen worden toegelicht bij de programma's.

Zomerburap 2023

Paragraaf 5 Middelen

Kredietmutaties

Omschrijving project	Actueel krediet	Prognose werkelijke uitgaven	Krediet mutatie	Krediet-ruimte %
Zuiveringskring Bodegraven	€ 13.850.000	€ 11.651.415	€ 1.500.000	15,9%

Het vervangen van de aanvoerpersleidingen naar awzi Bodegraven maakte geen onderdeel uit van de scope van het project renovatie zuiveringskring Bodegraven. Gedurende de uitvoering van de renovatie is geconstateerd dat, door zettingen, ook de aanvoerende leidingen lekkages vertoonden en dat het oppakken hiervan niet kon wachten tot na afronding van de renovatie. Om de risicoreservering binnen het krediet van de renovatie beschikbaar te houden voor het renovatieproject is voor het vervangen van de aanvoerpersleidingen een dekkend krediet aangevraagd en verleend (VV 29 juni 2022). Dit krediet met een omvang van € 1,6 mln. is toegevoegd aan het renovatieproject en de werkzaamheden zijn opgepakt en inmiddels uitgevoerd. Nu het renovatieproject in de afrondende fase zit is het teruggeven van € 1,5 mln. van het gebundelde krediet mogelijk.

Zomerburap 2023

Paragraaf 5 Middelen

Personeel

Ziekteverzuim

Het verzuim is in het eerste half jaar van 2023 gedaald ten opzichte van het jaar 2022. Belangrijkste indicator om het verzuim te meten is het voortschrijdende verzuimpercentage. Dat is het gemiddelde verzuim berekend over de periode van de afgelopen 12 maanden. De seizoensinvloeden op het verzuim zijn op die manier niet van invloed op het percentage. Het voortschrijdende verzuimpercentage is eind juni 2023 4,4%, eind 2022 was dit 4,9%. In 2022 was het gemiddelde verzuim Openbaar Bestuur en Overheidsdiensten 6,1%. Over het eerste kwartaal rapporteert het CBS een ziekteverzuimcijfer voor de sector van 6,6%, voor Rijnland ligt dit op 4,7%.

In- door- en uitstroom en recruitment

In het eerste half jaar zijn er 46 nieuwe medewerkers bij Rijnland in dienst getreden. Daar staan ook 25 uitdiensttredingen tegenover. 13 medewerkers zijn intern doorgestroomd naar een andere functie.

In het eerste half jaar zijn er 38 vacatures vervuld. Van deze 38 medewerkers waren er al 13 werkzaam voor Rijnland, zij zijn intern doorgestroomd (34%). De overige 25 medewerkers zijn extern geworven (66%).

De gemiddelde doorlooptijd van vacatures (van uitzetten tot invullen) in de eerste helft van 2023 was 45 dagen. De verschillen in doorlooptijd zijn echter groot en functie afhankelijk (variërend van 14 tot 196 dagen).

Het selectieproces is professioneel en goed op orde. Door de krapte op de arbeidsmarkt ligt het accent echter steeds meer op werving. Investerings in arbeidsmarktcommunicatie, het positioneren van het werkgeversmerk Rijnland (employer branding) en het aangaan van relaties met potentiële werknemers (talentpools, campus) zijn daarom van groot belang.

Per 1 april is een nieuwe ervaren adviseur recruitment aangenomen met expertise op dit gebied, maar extra capaciteit en intensievere samenwerking met Communicatie zijn ook noodzakelijk. Strategie, beleid en middelen worden komend halfjaar gezamenlijk ontwikkeld om talent te kunnen blijven vinden, boeien en binden.

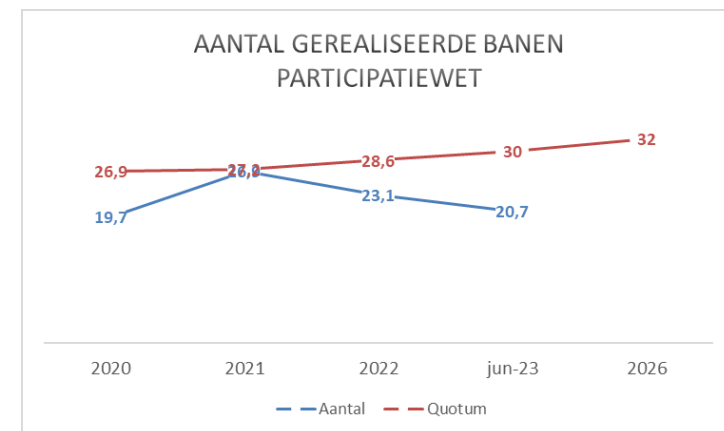
Participatiewet

In 2022 hebben twee medewerkers de organisatie verlaten en zijn er drie medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst gekomen, waaronder een statushouder.

Dit maakt dat we 2023 starten met 23,1 gerealiseerde banen. Helaas zijn twee medewerkers, die duurzaam waren geplaatst, het eerste half jaar van 2023 een nieuwe uitdaging aangegaan bij een andere werkgever. Hierdoor is het aantal gerealiseerde banen op dit moment (peildatum juni 2023) 20,7 gerealiseerde banen.

We vinden het belangrijk dat we duurzame banen realiseren, waar medewerkers uiteindelijk vast in dienst komen. Ook het afgelopen jaar hebben we ons hier hard voor gemaakt waardoor het totaal op 11,2 duurzame banen komt.

Het is alleen nog niet genoeg. Naar mate de organisatie groeit en we te maken hebben met een jaarlijks stijgend quotumpercentage (2023 is deze 2,76%) zullen we ook meer banen moeten realiseren en weten vast te houden. De doelstelling is om voor 1 januari 2026 32 banen te realiseren om te kunnen voldoen aan het quotum de komende jaren.

Toetsing concernbreed

De uitkomsten van iedere burap behoren te passen binnen door het algemeen bestuur vastgestelde toetsingskaders. Ze behoren een oprecht beeld te tonen in hoeverre Rijnland de (begrote) resultaten en doelstellingen doelmatig en doeltreffend heeft gerealiseerd of dit jaar nog gaat realiseren. Een en ander is vastgelegd in de Waterschapswet en afgeleide toetsingskaders zoals het WBP6 en de programmabegroting 2023.

Met deze burap is de VV in de gelegenheid om een goede indruk te krijgen van 'hoe het er voor staat', rekening houdend met de gestelde kaders.

De exploitatieprognose in deze rapportage vereist - net als de voorjaarsburap - een niet begrote onttrekking uit de reserves. Dit is geen houdbare situatie, rekening houdend met toenemende externe risico's (inflatie, rente, droogte e.d.) en oplopende onderhoudsachterstanden. In combinatie met de aanhoudende schaarste (personeel, materieel) en de opgaven waar Rijnland voor gesteld staat wordt de puzzel iedere keer groter en ingewikkelder om binnen de financiële kaders te blijven.

De algemene reserves bieden in 2023 al met al voldoende houvast om deze uitdagingen eenmalig het hoofd te bieden. Daarmee zijn de zorgen voor later. Niet veel later, aangezien de begroting 2024 in de vergadering na de zomerburap aan het algemeen bestuur wordt aangeboden.

De komende maanden zal Rijnland nog een groot aantal kilometers regionale keringen verstevigen, poldergemalen renoveren en kuubs bagger wegzetten. Het risico is dat deze reguliere watersysteem-investeringen minder hard gaan dan nu in de burap staat aangegeven. In de waterketen zijn de prestaties en risicobeheermaatregelen conform begroting, zij het dan aanvullende middelen de komende jaren nodig zijn om te voldoen aan de huidige lozingseisen.

Het klimaat deed in 2023 weer van zich spreken. De droogte-opstapeling wordt inmiddels bijna als regulier werk ervaren, hoewel de droge periode dit jaar extreem lang was. Extreme neerslag - of zelfs een zomerstorm - na een lange droge periode is eveneens niet ongebruikelijk. Deze leidt helaas onomkeerbaar tot riooloverstorten en een verstoord verzuiveringsproces en uiteindelijk een groot aantal meldingen over dode vissen. Het maakt de KRW-uitdagingen er niet minder om.

Een ander extern risico is ChatGPT en aanverwante taalmodellen. Deze hebben kunstmatige intelligentie op een nieuw, soms nog onbekend niveau gebracht. Naast gemak kan het ook bedreigingen met zich

meebrengen. Zowel de kansen als de bedreigingen worden momenteel in beeld gebracht.

Het coalitieakkoord in de praktijk brengen is tot slot eveneens een uitdaging. De openstaande vacatures, de extra inhuur, maar ook het tijdelijk ontbreken van een landelijk centrale regie zorgen ervoor dat de gevraagde impulsen omzetten in maatregelen een realistisch scenario vergen. Niettemin bewijzen de droogte en andere klimaatveranderingsmaatregelen dat het des te nodiger is om water en bodem meer sturend te maken.

Alles overwegende concludeert het college dat deze bijgestelde begroting 2023 voldoende robuust is om de financiële gevolgen van mogelijke restrisico's in 2023 op te vangen.

Een overzicht van de overige (rest)risico's en toetsingsconclusies staat in de toetsingsbijlage.

Lees verder: [specificatie toetsingen](#), [specificatie kredietmutaties](#), [begrotingswijziging](#), [nadere toelichting verbonden partijen](#).

BIJLAGEN

Subsidieontvangsten

De volgende lopende en aangevraagde subsidieprojecten zijn bestuurlijk relevant:

1. Waterveiligheid: De HWBP-bijdrage voor de verkenningsfase van Versterking IJsseldijk is vastgesteld op € 5,7 mln. Voor de planuitwerkingsfase is € 2,5 mln. toegezegd. De HWBP-subsidie van € 3 mln. voor de kustversterking Katwijk loopt langer door vanwege een compensatieverzoek. De HWBP-subsidie van € 5,1 mln. voor de drainage in de Parallel Boulevard te Noordwijk wordt in 2023 afgerond. Daarnaast is er in mei een HWPB aanvraag voor de verkenningsfase voor de werkzaamheden aan de Woerdersluis, Boezemsluis en duiker in de Spaarndammersluis ingediend voor een bedrag van € 1,1 mln. Vanuit het project met Gouda, Stevige Stad op Slappe Bodem wordt deelgenomen aan de regiodeal. De deal betreft een rijksbijdrage van € 1,3 mln. In 2021 is Europese LIFE subsidie van € 0,67 mln. toegezegd voor dit project via de Nationale Adaptatiestrategie.
2. Voldoende Water: Voor projecten van Rijnland in Polder de Noordplas, Wijde Aa, Hillegomse Polder, Langerarse Plassen, Piekberging Haarlemmermeer en Gouwepolder in Boskoop is Europese POP3-subsidie toegezegd met een totaalbedrag van € 14,46 mln. Hiervan is in 2023 de subsidie voor de Hillegomse Polder vastgesteld. Daarnaast is een bijdrage uit het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland (€ 0,1 mln.) vastgesteld voor gebiedsaanpak veenweidegebieden rond De Kaag i.v.m. bodemdaling. Er is instandhoudingssubsidie toegezegd voor Poldergemaal Leeghwater, Boezemgemaal Gouda en Boezemgemaal Katwijk (€ 0,36 mln.).
3. Schoon en gezond water: Voor maatregelen ter verbetering van de zwemwaterkwaliteit in de Veerplas en de Westbroekplas en voor onderzoek Westbroekplas-Villa Westend is subsidie toegezegd door de provincie Noord Holland (€ 0,17 mln.) en is € 0,7 mln. subsidie toegezegd voor de KRW-pilot Amstelveense Poel. Voor de Wildernis - Rietzudden Westeinderplassen is een POP-subsidieaanvraag toegezegd (€ 0,4 mln.). Voor de bodemcoaches voor het Landbouwportaal is door de provincie Zuid-Holland € 0,025 mln. subsidie toegezegd. Tevens is door de provincie Zuid-Holland € 0,025 mln. subsidie voor onderzoek verbeteren waterkwaliteit Elfhoeven en € 0,118 mln. subsidie voor monitoring Nieuwkoopse plassen toegezegd.
4. Waterketen: € 1,5 mln. subsidie voor zonneweide AWZI Katwijk en € 3,6 mln. bijdrage voor verwijdering medicijnresten AWZI Leiden Noord. Voor de zonnepanelen op AWZI Bodegraven is een SDE subsidie toegezegd (€ 0,59 mln.). Voor het onderzoek naar IEX is vanuit STOWA een bijdrage van € 0,24 mln. toegezegd.
5. BOD: € 0,2 mln. instandhoudingssubsidie voor Gemeenlandshuis en Polderhuis. Voor de ontwikkeling van het data uitwisselportaal is € 0,4 mln. toegezegd door het ministerie van BZK. Tevens is vanuit BZK een bijdrage toegezegd voor Implementatie Omgevingswet € 0,13 mln. en Implementatie WOO € 0,38 mln. Voor de pilot voor de aanpak van de bodemverontreiniging bij AWZI Rijsenhout is een subsidieaanvraag ingediend van € 0,3 mln. Voor de installatie van een warmtepomp (Spaarndam) en zonneboiler (Lynden) is vanuit het ministerie van EZK € 4.476 toegezegd.

Verbonden partijen

Rijnland werkt samen met verbonden partijen om gezamenlijk de gestelde doelen te bereiken. Meer informatie per verbonden partij, waaronder de voordelen, belangen en doelstellingen, vindt u door op de naam te klikken. [\[verbonden partijen\]](#).

Toelichting: wat is een verbonden partij?

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin Rijnland een bestuurlijk en een financieel belang heeft en is een instrument om beleid uit te voeren. Leidend bij het aangaan van een samenwerkingsverband zijn de drie K's, te weten: verbetering van kwaliteit, vermindering van kwetsbaarheid en verlaging van de kosten.

Meer informatie is te vinden in de door VV vastgestelde kadernota verbonden partijen [\[verbonden partijen\]](#).

Meldingen en incidenten januari t/m juni 2023

Totaal t/m juni 2023:

1662 (-3% tov gemiddeld)

Totaal t/m juni gem. 2020-2022:

1719

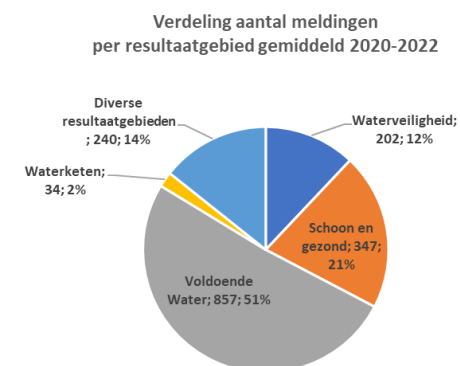
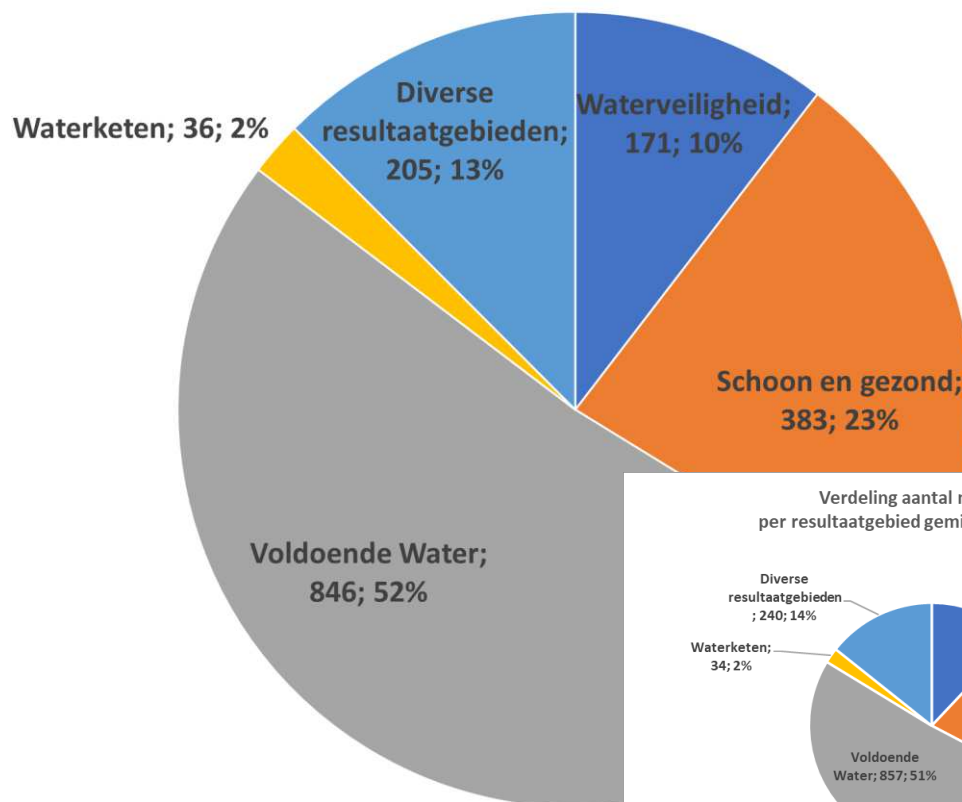
Totaal opschalingen t/m juni:

1. 18-4 F1 Slibleidingbreuk AWZI Leiden ZW
2. 1-5 F1 Biogaslekkage AWZI Leiden N
3. 9-6 F1 Grote brand Ter Aar
4. 15-6 F2 Droogte

Subcategorie top 5: (t.o.v gem. 2020-2022)

1. Waterpeil (te) laag polder 158 (-4%)
2. Vissterfte/vissen in nood 127 (+92%)
3. Waterpeil (te) hoog polder 103 (0%)
4. Peilregulerende werken 71 (+30%)
5. Overmatige plantengroei watergang 67 (-10%)

Meldingen per resultaatgebied januari t/m juni 2023

Zomerburap 2023

Waterveiligheid

Totaal: 171

Aantal opschalingen: 0

Subcategorie top 3 (tov gem. 2020-2022)

1. Lekkage waterkering 39 (-4%)
2. Verzakking waterkering 28 (+35%)
3. Staat van onderhoud beschoeiing 26 (-29%)

Waterveiligheid

- In januari betreffen meldingen van lekkages vooral natte plekken die niet gerelateerd zijn aan de staat van de keringen, maar aan de hoeveelheid neerslag die er gevallen is. De meldingen waar het wel een lekkage betreft zijn opgepakt door onderhoud.
- In februari en maart zijn er een aantal klachten en vragen gemeld n.a.v lopende en afgeronde projecten. Deze zijn opgepakt en beantwoord.
- In april en mei geen bijzonderheden. De meldingen betreffende verzakking waterkering zijn of reeds bekend en worden gemonitord, of Rijnland is niet onderhoudsplichtig. Enkele vragen van bezorgde ingelanden over activiteiten van aannemers, gemeentes of particulieren rondom de watergangen. Hierbij was geen actie van Rijnland nodig.
- In juni diverse meldingen over lekkages en scheuren, waarvan sommigen bekend en een aantal nieuwe. Deze zijn bekeken en worden indien nodig opgepakt door onderhoud.

Voldoende water

Totaal: 846

Aantal opschalingen: 0

Subcategorie top 3 (tov gem. 2020-2022)

1. Waterpeil (te) laag polder 158 (-4%)
2. Waterpeil (te) hoog polder 103 (0%)
3. Peilregulerende werken 71 (+30%)

Voldoende water

- In januari zijn de hoog waterpeil-en grondwateroverlast meldingen voornamelijk gerelateerd aan de grote hoeveelheid neerslag die er is gevallen. Dit is voornamelijk veroorzaakt door duiker/stuw problemen.
- In februari zijn meer laag waterpeil-meldingen binnen gekomen. De oorzaken hiervan zijn divers (inlaat, duiker of stuwprobleem) en zijn opgepakt.
- In maart zijn de oorzaken van laag-en hoog waterpeil meldingen vooral door functioneren duikers en inlaten, onderhoud gemaal en opstuwing van de wind, waardoor gemalen iets langer hebben gedraaid.
- In april valt de subcategorie top 3 in zijn geheel onder voldoende water. Het gaat om diverse meldingen, o.a. verstopte duikers en inlaten, overgaan zomerpeil en vragen n.a.v lopende baggerprojecten. Geen bijzonderheden.
- In mei zijn vooral meldingen binnen gekomen met betrekking tot peilregulerende werken en de gevolgen hiervan op het waterpeil. Het overgrote deel hiervan heeft te maken met kleine verstoringen zoals een verstopping van een inlaat of een gemaal in storing. Deze verstoringen zijn vaak dezelfde dag verholpen.
- In juni zijn er veel meldingen van droogvallende sloten op lokaal niveau, meestal door lokale verstoppingen van duikers of inlaten en incidenteel een storing aan een gemaal. Tevens veel meldingen over dichtgegroeide watergangen en overwoekerde taluds. De oorzaken van peilregulerende werken-meldingen zijn divers (inlaat, duiker of stuwprobleem) en zijn Rijnland breed.

Zomerburap 2023

Schoon en gezond

Totaal: 383

Aantal opschalingen: 2

Subcategorie top 3 (tov gem. 2020-2022)

1. Vissterfte / Vissen in nood 127 (+92%)
2. Drijfslag olieproduct 48 (-19%)
3. Stankoverlast 36 (-10%)

Schoon en gezond

- In januari is 1x Ecoloss ingeschakeld bij een drijfslag olieproduct melding. De rest van de olie drijfslagen zijn tijdens bezoek op locatie niet meer zichtbaar of hebben een natuurlijke oorzaak waar niets aan gedaan hoeft te worden.
- In februari zijn er 5 incidentele lozingen op het oppervlaktewater, waarbij op locatie niets meer aangetroffen is.
- In maart zijn er een aantal dunne olie filmlagen op het water, welke uit zichzelf verdwenen zijn. 1 groter incident van een gezonken boot waarbij diesel vrij gekomen is. Hiervoor is Ecoloss ingeschakeld, dit gaf verder geen problemen.
- In april is in de nacht van 4 april een passagierstrein op een goederentrein gebotst bij de Geestbrugweg te Voorschoten. Goederentrein vervoerde kalk wat vrijgekomen is. Brokstukken zijn ook in het water terecht gekomen.
- In mei is er een massale vis- en vogelsterfte bij Reeuwijk. Onderzoek naar de situatie verloopt via de gemeente.
- Meerdere meldingen van olieverontreiniging ter hoogte van Haarlem binnen gekomen in het weekend van 19-05. Deze meldingen zijn datzelfde weekend afgehandeld.
- Op 9 juni opschaling F1 Grote brand op een industrieterrein in Ter Aar. Aangeschaald op 11 juni.
- Op 15 juni opschaling F2 Droogte, deze is dezelfde dag aangeschaald. Dit soort opschalingen zullen komende zomer periode vaker gaan gebeuren om maatregelen te kunnen treffen voor de droogte.
- Aanzienlijke vissterfte na overvloedige regenval op 20 juni. Hierdoor is er een piekbelasting op het rioolstelsel ontstaan waardoor er een overstort op het oppervlaktewater heeft plaatsgevonden. Deze vervuiling veroorzaakt minder zuurstof in het water en dit heeft geleidt tot vissterfte. Dit is niet te voorkomen.

Zomerburap 2023

Waterketen

Totaal: 36

Aantal opschalingen: 2

Subcategorie top 3 (tov gem. 2020-2022)

1. Rioolgemaal in storing 10 (+150%)
2. Stankoverlast afvalwaterzuivering 9 (+59%)
3. Lekkage of breuk persleiding 7 (+5%)

Waterketen

- In januari zijn er geen bijzonderheden.
- In februari is er tijdens schoningwerkzaamheden in Ter Aar een leiding geraakt. Er werd gedacht aan een persleiding, maar na onderzoek blijkt dat het om een rioolleiding gaat. Dit is doorgegeven aan de gemeente en direct opgepakt.
- De andere melding over een vermoedelijke lekkage persleiding in Nieuw-Vennep, blijkt om kwelwater te gaan.
- In maart is in de gemeente Kaag&Braasem sprake van wateroverlast, waardoor stelsels vol zaten en toiletten niet meer doorgetrokken konden worden. Hier zijn een aantal meldingen over binnen gekomen. Een van de pompen bleek vervuild te zijn (dit gebeurt bij hevige neerslag) en een andere pomp is bij gezet. Rioolservice heeft dit verder opgelost.
- **Op 18 april opschaling F1 ivm lekkage slibvergistingstank locatie AWZI Leiden Zuidwest, op 20 april afgeschaald.**
- **Op 1 mei opschaling F1 in verband met een biogaslekkage op het terrein van AWZI Leiden Noord. Op 2 mei is deze weer afgeschaald.**
- In juni is door het zeer warme weer en ongunstige windrichting is op AWZI Zwaanshoek stankoverlast ontstaan door overvolle slibcontainers. Binnen enkele jaren krijgt ook deze zuivering een slibsilo en een geurloze slibverlading.
- Tevens stankklachten AWTG De Loethe. Het vermoeden is dat er een open lucht verbinding is met de straatkolken en de influentkelder. Er wordt een hoger rioleringspeil ingezet. Effect hiervan wordt gemonitord.

Zomerburap 2023

Bijlage: Overige toetsingsconclusies en stand van zaken restrisico's 2023

I. Overige toetsingsconclusies

Audits, rekenkamerrapporten en doelmatigheidsonderzoeken

- In september presenteert de rekenkamercommissie (**RKC**) het rapport Informatieveiligheid aan de verenigde vergadering (VV). Ook heeft de RKC meegedaan aan het DoeMee-onderzoek van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers & Rekenkamercommissies naar de staat van de ondersteuning van de volksvertegenwoordiging in het decentraal bestuur. In september worden de bevindingen van dit onderzoek middels een Rekenkamerbrief aan de VV gepresenteerd. De RKC wil met de VV-leden in gesprek om zich te oriënteren op onderwerpen voor een nieuw onderzoeksvoorstel.
- De Rijnlandse transacties moeten voor 99% financieel **rechtmatig** zijn. In principe mag de VV op dit punt jaarlijks een goedkeurende accountantsverklaring verwachten. Het zwaartepunt van de controles ligt op het najaar van 2023, zodat nu nog geen conclusies kunnen worden getrokken.
- De **audit** over (boven)wettelijke activiteiten is naar iedere nieuwe bestuurder toegezonden. Het verkennend onderzoek naar het procesmanagement van bestuurlijke overeenkomsten wordt in de zomer behandeld.
- Een externe audit over de **informatieveiligheid** zal in het najaar via het Waterschapshuis worden opgeleverd. Deze geeft inzicht in het Rijnlandse volwassenheidsniveau van dit onderwerp.

Verdere kaders

De uitkomsten van iedere burap behoren te passen binnen door het algemeen bestuur vastgestelde toetsingskaders en een getrouw beeld tonen in hoeverre Rijnland de (begrote) resultaten en doelstellingen doelmatig en doeltreffend realiseert. Een en ander is vastgelegd in de Waterschapswet en hiervan afgeleide toetsingskaders zoals het WBP5 en de programmabegroting 2023.

De uitkomsten van de burap moeten passen binnen de toetsingskaders van:

1. de in november 2022 vastgestelde programmabegroting 2023;
2. financiële beleidskaders en budgettaire uitgangspunten;
3. de wettelijke vereisten uit de Waterschapswet (artikel 108) die zijn vertaald naar Rijnlands verordening beleids- en verantwoordingsfunctie (VV 5-11-2008).
4. Eventuele door de VV goedgekeurde afwijkingen van de programmabegroting 2023

Ad 2: de financiële beleidskaders bestaan onder meer uit:

- a. Nota Weerstandscapaciteit en risicobeheersing;
- b. Kostentoedelingsverordening;
- c. Specifieke financiële regelingen en verordeningen, o.a. de nota vaste activa, nota reserves en voorzieningen;
- d. Overige budgettaire uitgangspunten.

Ad 3: de betreffende artikelen uit de "verordening beleids- en verantwoordingsfunctie van het Hoogheemraadschap van Rijnland" zijn artikel 7 tot en met 9. De essentie hiervan is dat het college de VV informeert in hoeverre doelstellingen, prestaties en middelen op koers liggen en of bijsturing of begrotingswijzigingen noodzakelijk zijn.

Bevindingen en conclusies

1. Bereikte en te bereiken prestaties, doelstellingen en effecten, toetsbaar op doelmatigheid en doeltreffendheid (art. 7.1)

Zomerburap 2023

Op basis van deze burap is de VV in de gelegenheid om per programma en concernbreed een inschatting te maken in hoeverre de doelstellingen en prestaties uit de programmabegroting 2023 worden bereikt. Een plus-score bijvoorbeeld geeft aan dat de activiteit conform de begroting wordt gerealiseerd.

2. (Netto) exploitatiekosten en investeringsuitgaven per programma (art. 7.2)

Deze zijn in de voorgaande hoofdstukken weergegeven per programma. Zowel concernbreed als per programma zijn geen (geprognosticeerde) overschrijdingen geconstateerd van meer dan 10%. De mogelijke overschrijding van de geprognosticeerde exploitatiekosten valt binnen de kaders. Voor Waterveiligheid en Waterketen vallen binnen de kaders.

3a. Afwijkingen van betekenende mate van prestaties en doelstellingen, per programma en concernbreed (art. 9.1, 9.4)

De in de vorige hoofdstukken gesignaleerde 'minnen' en 'plusminnen' bieden de VV inzicht in de relevante afwijkingen van doelstellingen e.d. ten opzichte van de programmabegroting 2023.

Verder is getoetst in hoeverre de door de VV in 2023 goedgekeurde (totaal)kredieten passen binnen de toetsingskaders. Deze zijn in drie categorieën verdeeld:

1. Kredieten passend binnen de kaders van de programmabegroting 2023.
2. Kredieten die niet in de programmabegroting 2023 waren geraamd.
3. Kredieten die significant hoger zijn dan de programmabegroting 2023.

In de VV's van januari tot en met juli 2023 zijn in totaal 7 kredieten vastgesteld. De toetsing 'achteraf' van de verleende kredieten is als volgt:

Verstrekte (verzamel)kredieten 2023 (januari tot september VV)		Aantal
1	Binnen kaders programmabegroting 2023	7
2	Kredieten die niet in de programmabegroting 2023 waren geraamd	0
3	Kredieten die significant hoger zijn dan de programmabegroting 2023	0
	Totaal	7

Uw vergadering heeft tot en met juni ingestemd met in totaal 7 kredietvoorstellen met een totaalbedrag van € 35,0 mln. De kredieten vielen allen binnen de kaders van de programmabegroting 2023. Op 5 juli is ingestemd met het voorbereidingskrediet voor awzi Haarlem Waarderpolder, inclusief het besluit om het hernieuwde, financiële beeld te verwerken in het MJP 2024-2027. Ten opzichte van de investeringsraming uit de lopende begroting 2023 ligt het voorlopige kredietbedrag een factor 2 hoger (€ 299 mln excl risicoreserve t.o.v. € 150 mln). De toekomstige exploitatiekosten van deze awzi liggen eveneens substantieel hoger, met name door hoger energieverbruik- en opwekkingskosten.

3b. Afwijkingen van betekenende mate van ingezette en in te zetten middelen, per programma en concernbreed (art. 7.2, 7.3, 9.5, 9.6)

De financiële afwijkingen, zowel in de exploitatie als bij investeringsuitgaven, zijn per programma en concernbreed in de voorgaande hoofdstukken uiteengezet.

Zomerburap 2023

4. Overschrijdingen nettokosten exploitatie > 10%

Er zijn geen feitelijke overschrijdingen van meer dan 10% in de exploitatiekosten, zowel per programma als concernbreed. De hoogste geprognosticeerde overschrijding is in het programma Waterketen (7,8%), wat vooral wordt veroorzaakt door een uitgestelde eenmalige baat (verkoop voormalig zuiveringsterrein).

5. Overschrijdingen goedgekeurde kredieten / relevante scopewijzigingen

Er is geen sprake van feitelijke kredietoverschrijdingen, rekeninghoudend met de toegestane 10% overschrijding tot een maximum van € 0,5 mln. Voor de awzi Zwanenburg zal aanvullend krediet worden aangevraagd.

Zomerburap 2023

II. Stand van zaken restrisico's¹

	Omschrijving restrisico (Met portefeuillehouder)	Beheersmaatregelen en evt. consequenties weerstandscapaciteit
1	<i>Hogere rentelasten dan begroot (De Vries, allen)</i> Een wijziging van 1% rente betekent voor een kapitaalintensieve organisatie zoals Rijnland een begrotingsmutatie van ca € 1 mln. Mocht de lange rente voor Rijnland structureel boven de 3% komen, dan zijn temporiserings in het investeringsprogramma waarschijnlijk niet te vermijden.	Medio 2023 belopen zowel de lange als de korte rente 3,5%, beide hoger dan begroot, zodat sprake is van een hogere rentelasten (+/- € 2,2 mln.). Deze is reeds verwerkt in de vorige begrotingswijziging. De ECB heeft voor het najaar een verdere rentestijging aangekondigd, die in de huidige kapitaalmarktтарieven in principe reeds verwerkt is.
2	<i>Algehele prijsstijgingen en schaarste (De Vries, allen)</i> De begroting 2023 ging weliswaar uit van prijsstijgingen over de hele linie, maar de kans is reëel dat gedurende 2023 deze hoger kunnen uitvallen. Ook schaarste van grondstoffen, materiaal en onderdelen - met langere levertijden als gevolg - is reëel, zonder dat het tot verminderde continuïteit mag leiden. Voorraadbeheer van cruciale onderdelen staat overigens nog in de kinderschoenen en is binnen assetmanagement een van de volgende aandachtspunten.	Een groot deel van de Rijnlandse werkzaamheden kenmerkt zich door hogere prijsstijgingen dan begroot. Bijdragen aan verbonden partijen, ICT-kosten, ingekochte chemicaliën en de cao-stijging zijn slechts enkele voorbeelden. Deze zijn grotendeels als onvermijdelijk te beschouwen. Kennis achteraf is dat sommige partijen, maar ook Rijnland zelf, een maximaal aanvaardbare prijsstijging afgaven, die niet veel later moeilijk te handhaven bleek. Budgetgestuurde onderdelen zullen hierdoor minder uitgeven dan begroot, waardoor het risicoprofiel hoger kan uitpakken. Dit uit zich in het doorschuiven van werkzaamheden, zoals onderhoud op een later moment.
3	<i>Hogere onderhoudskosten dan begroot (Knapp, Schouffoer)</i> Rijnland is in transitie richting risicogestuurd onderhoud. Naarmate de data over de onderhoudstoestand ('asset health') ter beschikking komen, constateert Rijnland een instandhoudingsachterstand bij bepaalde groepen assets. Dit kan in 2023 onder meer leiden tot meer correctief onderhoud dan begroot. De onderhoudskosten voor schadeherstel aan regionale keringen zijn structureel verhoogd. Intensievere inspecties laten meer schade zien. Een deel hiervan betreft moeilijk verwijtbare schade, die als tweejarige pilot wordt uitgevoerd. De verwijdering van exotische waterplanten tot slot wordt beïnvloed door het weer en fluctueert qua kosten met plus of min een half miljoen.	De geprognosticeerde onderhoudskosten blijven binnen de gestelde budgetten. Door nadrukkelijk te sturen op de budgetten, zullen echter operationele risico's toenemen. Dit blijkt onder meer uit de asset health indicator voor poldergemalen. Er is sprake van 100 gemalen die aan het einde van hun technische levensduur zijn. De (specifieke) bedrijfscontinuïteit weegt uiteindelijk zwaarder dan de mogelijkheid van een budgetoverschrijding door b.v. meer dan begrote inzet van tijdelijke pompen. Het herstel aan keringen als gevolg van niet verwijtbare schade vergt aanzienlijk meer middelen dan begroot. Uitgegaan is van 15 schadegevallen van in totaal € 0,15 mln, terwijl nu sprake is van 57 schadegevallen van € 1,1 mln. De bestuurlijk te maken afweging is of de schadeherstelregeling in deze eerste fase als een open einde-regeling dient te worden beschouwd of (alsnog) een financieel plafond nodig heeft. De prognose voor de verwijderingskosten van exotische waterplanten is eveneens conform budget, wat gebaseerd is op een gemiddelde van de afgelopen (warde en droge) jaren.

¹ Restrisico's zijn risico's waarvoor in de begroting niet voldoende maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Zomerburap 2023

	Omschrijving restrisico (Met portefeuillehouder)	Beheersmaatregelen en evt. consequenties weerstandscapaciteit
4	<i>Hogere personeelskosten dan begroot (Verkleij)</i> De circa 900 Rijnlanders maken deze begroting waar. Binnen tien jaar zal ongeveer tweederde van de huidige medewerkers geleidelijk aan moeten worden vervangen, rekening houdend met het natuurlijk verloop (en pensioneringsgolf). Vooralsnog is dit ondanks de krappe arbeidsmarkt redelijk gelukt. Tijdelijk meer inhuur dan begroot is evenwel een mogelijk risico als gevolg van het moeilijker kunnen invullen van posities door (blijvende) krapte op de arbeidsmarkt. De krapte op de arbeidsmarkt heeft ook tot gevolg dat de salarissen waarop nieuwe medewerkers worden ingeschaald hoger kunnen liggen, omdat de onderhandelingspositie van werknemers die moeten worden verleid tot werken bij Rijnland, gunstig is. Een andere onzekerheid is de nieuwe cao die in meer of mindere uit zal gaan van de inflatiestijging. De kans is aanwezig dat het personele budget, uitgaande van een volledige bezetting, dan niet voldoende toereikend is.	De prognose is dat de personele kosten € 0,3 mln. lager uitvallen dan verwacht bij de voorjaarsburap, wat niettemin een moeilijke puzzel is. In de voorjaarsburap was als rekening gehouden met hogere personele kosten van € 0,6 mln: € 2,0 mln extra vanwege hogere cao-afspraken en € 1,4 mln lager door vacatures die langer openstaan en een licht hogere opbrengst van uitgeleend personeel aan derden. Eind juni is sprake van minder eigen personeel (776 versus 793 begroot) en meer ingehuurd personeel (44 versus 33 fte begroot). Onduidelijk is nog in hoeverre de geactiveerde uren binnen de begrotingskaders blijven. Bij bijvoorbeeld het projectencentrum lukt het door de schaarse arbeidsmarkt ondanks de extra inspanningen op recruitment onvoldoende om meer vast mensen in dienst te krijgen. De vaste mensen die in dienst komen zijn talentvol maar relatief onervaren waardoor er extra capaciteit nodig is voor begeleiding. De flexibele schil van inhuur blijft hierdoor groter dan beoogd waardoor de loonsom van het projectencentrum overschreden dreigt te worden. Van belang is verder dat de personele kosten voor het college zijn verhoogd naar 400% van het salaris van de dijkgraaf (+ 0,1 mln), terwijl de opleidingskosten waarschijnlijk licht lager uitvallen dan begroot (-/- 0,3 mln). Meer informatie staat onder het tabblad 'personeel'.
5	<i>Specifiek: afwikkeling voormalige baggerdepot Haarlemmermeer (de Vries)</i> Rijnland participeert via een VOF (met twee aannemers) in de exploitatie en inmiddels liquidatie van een sinds 2016 gestopt baggerdepot in de Haarlemmermeer, MeerGrond. Op het terrein ligt nog grond waar inmiddels zwaardere wettelijke eisen voor gelden. De aanwezigheid van verontreinigingen kan leiden tot substantiële verwijder- of saneringskosten. Verwijderen of saneren is nodig om het terrein te kunnen herinrichten. De restkosten worden geschat op een bedrag van ca. € 3,5 mln. De VOF neemt het standpunt in dat de gemeente Haarlemmermeer moet bijdragen in de extra kosten en is daarover met de gemeente in overleg.	De VOF is al enige tijd in overleg met de gemeente (ook tot op bestuurlijk niveau). Hierbij spelen de sanering, de herinrichting en de verdeling van de restrisico's een rol. Vooralsnog gaan partijen ervan uit zonder tussenkomst van de rechter tot een oplossing te kunnen komen. Naar verwachting komt er in het najaar van 2023 meer duidelijkheid over de uitkomst.
6	<i>Specifiek: opgeslagen pfos-bluswater en pfas in baggerwerken (V.d. Sande, Straathof, Schouffoer)</i> In 2008 ontstond met pfos vervuild bluswater na een incident op Schiphol. Rijnland verzorgde mede vijf opslagbassins voor dit bluswater en werd onverwacht door de rechter gelast om de ontstane situatie te beheersen, hoewel we onszelf niet verantwoordelijk achten. Varianten van dezelfde probleemstof werden in bagger geconstateerd, wat heeft geleid tot vertraging van meerdere	<i>Bassins</i> Rijnland en belanghebbenden hebben een voorkeursalternatief uitgewerkt waarbij pfos-houdend water vanuit de voormalige bassins op een natuurlijke wijze kan worden afgevoerd in plaats van deze op te pompen, te zuiveren en af te voeren. Dergelijke lozingen vergen waarschijnlijk een via de vergunningverlening geëiste extra zuiveringsvoorziening. De komende jaren wordt de huidige beheersmaatregel van oppompen en zuiveren in stand gehouden. Nieuwe ontwikkelingen van technieken om PFOS af te breken

Zomerburap 2023

	Omschrijving restrisico (Met portefeuillehouder)	Beheersmaatregelen en evt. consequenties weerstandscapaciteit
	baggerwerken. Sinds de vaststelling van opeenvolgende tijdelijke handelingskaders zijn inmiddels meer (eind)verwerkers bereid om met pfos verontreinigde grond/bagger te ontvangen. Rijnland overlegt frequent met de betrokkenen van het incident (KLM, Schiphol) om te besluiten of gestart kan worden met de uitwerking van het alternatief, inclusief een mogelijk extra zuiveringsinspanning.	worden gevolgd. Verjaring van de aansprakelijkstelling van KLM en Schiphol uit 2008 is in 2023 (opnieuw) gestuit. Mocht het bevoegd gezag (provincie) Rijnland gelasten de verontreiniging te verwijderen dan kunnen we kosten daarvoor trachten te verhalen op KLM en Schiphol.
7	<i>Financiering te herstellen calamiteiten (allen)</i> Jaarlijks heeft Rijnland te maken met diverse en uiteenlopende calamiteiten. De bestrijding en het herstel naar de oorspronkelijke of gewenste situatie vergt een noodzakelijke financiering die vaak niet geheel te begroten is. Mocht sprake zijn van substantiële herstelschade, dan zal hiervoor binnen de lopende begroting dekking voor worden gevonden.	Dit jaar was sprake van 7 opschalingen. Een van de meest recente is die voor de aanhoudende droogte en de inschakeling van de klimaatbestendige wateraanvoer. Twee opschalingen betroffen leidingbreuken op het eigen terrein van twee awzi's. Deze zijn inmiddels verholpen. De herstelkosten worden gedekt uit het lopende budget.
8	<i>Specifiek: mate van aanvullende maatregelen op awzi Velsen (Knapp)</i> De awzi Velsen is één van de twee zuiveringen die op zogeheten rijkswater lozen. Rijkswaterstaat (RWS) houdt toezicht of deze awzi voldoet aan de lozingseisen van effluent op het Noordzeekanaal, wat vooralsnog niet het geval is.	Rijnland heeft in overleg met RWS aanvullende maatregelen uitgevoerd op Velsen. In mei voldeed de installatie niet aan de lozingseisen. De uitgevoerde maatregelen hebben zichtbaar effect maar op dit moment nog onvoldoende om structureel te voldoen aan de lozingseis voor stikstof. Niettemin is de afgelopen vier maanden sprake van een stijgende lijn. Mochten aanvullende maatregelen niet structureel het gewenste resultaat opleveren, dan heeft Rijnland voor dit scenario een denitrificerend zandfilter in voorbereiding. De investeringsuitgaven hiervoor zijn niet begroot.
9	<i>Specifiek: hogere HWBP-bijdrage dan begroot (Knapp)</i> Het HoogWaterBeschermingsProgramma vereist jaarlijks van ieder waterschap een financiële bijdrage. Deze is voor 2023 geraamd op € 13,4 mln. Ondanks de zorgvuldige totstandkoming en afstemming van deze bijdrage leren de afgelopen jaren dat telkens een aanvulling is vereist.	Rijnland heeft hierop maar beperkt invloed. Wanneer de uitvoerende waterschappen in enig jaar minder uitgeven aan uitvoering, moeten alle waterschappen dit samen compenseren in de solidariteitsbijdrage om aan het totaal afgesproken bedrag te komen. Verder stijgen de kosten als gevolg van dezelfde oorzaken als waar Rijnland zelf mee te maken heeft (aannemers, inflatie, financiering etc.).
10	<i>Specifiek: toestand gevelbekleding (Verkleij)</i> De gevel van het hoofdkantoor aan de Archimedesweg is in slechte staat, er zijn zelfs enkele gevelpanelen losgeraakt en naar beneden gevallen. Uit onderzoek is gebleken dat er geen acuut gevaar van afvallende panelen meer is, maar dat herstel binnen redelijke termijn noodzakelijk is. Dit zou € 1,0 tot € 2,0 mln vergen en is niet in de huidige begroting opgenomen.	In de voorjaarsburap was hiervoor € 2,4 mln. opgenomen. Door de aanwezigheid van vleermuisfaeces is aanvullend onderzoek noodzakelijk. De activiteit schuift door naar 2024 en is daarmee voor dit jaar geen risico meer.

Zomerburap 2023

	Omschrijving restrisico (Met portefeuillehouder)	Beheersmaatregelen en evt. consequenties weerstandscapaciteit
11	<i>Juridische risico's (meerdere pfh's)</i> Rijnland heeft een beperkt aantal rechtszaken c.q. juridische risico's lopen. In bijna alle gevallen is sprake van los van elkaar staande incidenten en lopen (hogere) beroepen, De verwachting is dat de juridische risico's beperkt en acceptabel blijven, gezien onder meer Rijnlands goede invulling van de zorgplicht. Er zullen altijd besluiten zijn van Rijnland die kunnen worden bediscussieerd bij de (bestuurs)rechter. Met inwerkingtreding van de Omgevingswet zal dit niet veranderen.	Elk kwartaal wordt het college geïnformeerd over de stand van zaken rondom (mogelijke) rechtszaken en juridische risico's. Het merendeel van de huidige juridische procedures zal geen grote financiële gevolgen hebben. In aanloop naar 2027 (einddatum KRW zonder verder uitstel) kan de achterblijvende waterkwaliteit een issue zijn dat kan worden ingeroepen bij de bestuursrechter. Uitspraken van het Europese Hof van Justitie wijzen ook die kant uit. Gedurende 2023 lopen circa tien zaken bij de bestuurs- en civiele rechter. Geen van deze zaken zal bij grondverklaring grote juridische of financiële gevolgen hebben voor Rijnland. Pfas-kwesties zijn separaat in deze risicoparagraaf toegelicht.
12	<i>Meer of minder belastingopbrengsten (De Vries)</i> Het is per definitie lastig om de belastingopbrengsten op 1% of nauwkeuriger te begroten, gezien onzekerheden zoals fluctuaties in WOZ-waarde, kwijtscheldingen en oninbare vorderingen. Rijnland heeft voor 2023 gerekend met hogere kwijtscheldings- en oninbaarheidsgetallen gezien de economische situatie, als aanvulling op het (energie)compensatieprogramma van het kabinet. Meevallers uit de heffingsopbrengst gebruikt Rijnland om de schuldenpositie te verbeteren. Tegenvallers moeten in de lopende begroting worden opgevangen.	De belastingheffing loopt tot nu toe in dit jaar goed op schema en aanzienlijk beter dan vorig jaar. Van najlende effecten van de coronacrisis (zoals bedrijven die in moeilijkheden komen door het moeten terugbetalen van coronasteun), is nog niets te merken. Rijnland werkt met zo actuele en nauwkeurige info over de belastinginkomsten met als doel verschillen tussen begrote en werkelijke cijfers binnen aanvaardbare bandbreedtes te houden. Dit gebeurt via verbonden partij BSGR. De grootste onzekerheid bestaat uit de prognoses van de nog te ontvangen belastinginkomsten. Vooralsnog zijn deze op het niveau van de begroting gehandhaafd. In afwijking van de begroting is in het coalitieakkoord besloten om mutaties in de belastingopbrengsten weer te gebruiken voor de egalisereserves. Hiermee kan de toekomstige lastendrukstijging gelijkmatiger worden verdeeld.
13	<i>Specifiek: incidentele mee- of tegenvallers eigendommen (De Vries)</i> De afgelopen jaren heeft Rijnland diverse overtollige gronden, terreinen en overige eigendommen met een substantiële boekwinst verkocht. Van belang is dat dergelijke incidentele meevallers hoogstens tijdelijk structurele tegenvallers kunnen compenseren.	Rijnland hanteert een middellange termijn-verkoopplan, wat in combinatie met de nog steeds aantrekkende vastgoedmarkt zorgt voor noemenswaardige incidentele baten. De komende jaren is rekening gehouden met de verdere verkoop, hoewel de toe te passen selectieprocedure (uit het Didam-arrest) voor vertraging kan zorgen. Over 2023 is nog niet geheel duidelijk of één perceel dit jaar nog zal worden verkocht. Deze mogelijke incidentele baat beïnvloedt significant het jaarrekeningresultaat.
14	<i>Specifiek: zwemwaterkwaliteit (Schouffoer)</i> De zwemwaterkwaliteit van de meeste officiële locaties voldoet weliswaar, maar de droogte en de bijbehorende aanpak zet de kwaliteit onder druk via o.a. meer blauwalgoverlast. Dit vergt extra menskracht en inventieve maatregelen die in deze begroting niet zijn opgenomen. Mocht sprake zijn van eenzelfde droogteopschaling als in 2022, dan accepteert Rijnland het gevolg van een tijdelijk lagere oppervlaktewaterkwaliteit.	De zwemwaterkwaliteit is op 41 van de 44 officiële locaties minimaal aanvaardbaar. Eind dit jaar volgt een rapportage in de VV. Meer info in het tabblad Schoon en Gezond Water. De droogte, die dit jaar ook tot een opschaling heeft geleid, zet ook de waterkwaliteit onder druk.

Zomerburap 2023

	Omschrijving restrisico (Met portefeuillehouder)	Beheersmaatregelen en evt. consequenties weerstandscapaciteit
15	<i>Specifiek: risico op afvalstoffenheffing bij HVC (Knapp)</i> Het kabinet overwoog de afgelopen jaren de vrijstelling van zuiveringsslib voor de afvalstoffenheffing op te heffen. Via HVC zou Rijnland hierdoor jaarlijks tot € 1,4 mln. meer kunnen betalen.	De Unie voert een actieve lobby tegen deze heffing. Gezien de strikt gescheiden verwerking van zuiveringsslib ten opzichte van overig afval ziet de Unie het continueren van de vrijstelling met vertrouwen tegemoet. Dit risico zal hiermee niet meer terugkeren in de risicoparagraaf.
16	<i>Specifiek: Atex-veiligheidsmaatregelen (Knapp, Verkleij)</i> Rijnland heeft veilig werken hoog in het vaandel staan en streeft naar trede drie van de officiële veiligheidsladder. De veiligheid van biogasinstallaties op vier awzi's vergde aanvullende maatregelen om brand- en explosiegevaar te beperken. De maatregelen van een externe audit zullen de komende jaren leiden tot aanvullende maatregelen die vooral gaan over werkprocessen, houding en gedrag. Deze worden opgepakt in de reguliere organisatie, vooralsnog zonder dat sprake is van additionele middelen.	De opdracht voor uitvoering van 'no-regret' ATEX-maatregelen op de awzi Haarlem Waarderpolder is gegund aan een aannemer. De uitvoering start in het komende kwartaal. Er was dit jaar sprake van twee opschalingen met mogelijk explosiegevaar door lekkages in ondergrondse leidingen op het zuiveringsterrein. Deze waren snel onder controle. Hoe hoog Rijnland feitelijk scoort in de officiële veiligheidsladder is op basis van een self assessment eind september bekend. Meer info onder het tabblad 'veiligbewust werken' onder BOD.
17	<i>Specifiek: Btw-plicht Het Waterschapshuis (Verkleij)</i> Het Waterschapshuis, de IT-regie- organisatie voor de waterschappen, was btw-plichtig ten tijde van dit begrotingstraject in afwachting van een cassatiezaak voor de Btw-koepelvrijstelling. Een eerdere rechtszaak heeft het Waterschapshuis gewonnen. Mocht de Hoge Raad in het voordeel van het Waterschapshuis besluiten, dan is voor Rijnland sprake van een eenmalig niet begroot Btw-voordeel van € 0,3 tot € 0,6 mln.	Geen verdere beheersmaatregelen. Rijnland houdt vinger aan de pols.

Zomerburap 2023

Gebruikte afkortingen

AHI	asset health indicator
Arbo	Arbidsomstandigheden
ATEX	ATmosphere EXplosible
AVI	Algemene voortgang indicator
AWTG	Afvalwater transportgemaal
Awzi	Afvalwater zuiveringsinstallatie
BG	Boezemgemaal
BOB	beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming.
BOD	Bestuur, Organisatie en Dienstverlening
BSGR	Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland
Burap	Bestuursrapportage
CAO	collectieve arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal bureau voor de statistiek
CWS	Commissie Watersystemen
DAW	Deltaplan Agrarisch Waterbeheer.
DIRK	Dijkverbetering Regionale Keringen
FG	Functionaris gegevensbescherming
FTE	Full Time Equivalent
GR	gemeenschappelijke regeling
HVC	Huisvuilcentrale
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change
IT	Informatie Technologie
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IKB	Individueel Keuze Budget
KWA	Klimaatbestendige Water Aanvoer

KRW	Kaderrichtlijn Water
LTAP	Lange Termijn Asset Planning
LNV	landbouw natuur en voedselkwaliteit
MD	Management Development
MIn.	Miljoen
N3MP	Nieuwe Driemanspolder
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NVO	Natuurvriendelijke oevers
PBB	Persoonsgebonden basis budget
PE	polyelectrolyet
Pfh	Portefeuillehouder
PFAS	poly- en perfluoralkylstoffen
PFOS	perfluorooctaansulfonaten
RI&E	Risico-Inventarisatie & Evaluatie
RWS	Rijkswaterstaat
SBB	Staatsbosbeheer
Stowa	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
SPP	Strategisch Personeelsplanning
UvW	Unie van Waterschappen
VV	Verenigde Vergadering
WBP	Waterbeheersplan
WOZ	Waardering onroerende zaken
ZANK	Zuiveringskringen Alphen ad Rijn
ZWR	Zwemwaterrichtlijn